

Uredništvo i uprava ZAGREB, Masničkova 28a. Telefon 67-80. Uredništvo i uprava za Sloveniju i slovenski del Julijske Krajinje LJUBLJANA, Brjunačeva 4a.

LISTRA

SALJITE DUŽNU PREPLATU! NE DOZVOLITE DA PROFADA OVAJ NAŠ JEDINI LIST!

GLASILO SAVEZA JUGOSLOVENSKIH EMIGRANATA IZ JULIJSKE KRAJINE

EKONOMSKE I NACIONALNE FUNKCIJE KMETIJSKEGA POUKA V JULIJSKOJ KRAJINI

V preteklem letu smo imeli v našem listu ponovno priliko, da smo sproti poročali o raznih člankih, ki jih je objavljal tržaški »Piccolo« v času od marca do aprila, in ki se obširno in sistematično proučevali kmetijski pouk v Julijski Krajini s posebnim opazovanjem na naš narod. Ob začetku letošnjega leta so izšli tri članki kot posebna knjiga, ki nosi naslov, kakršnega smo dali tudi pričujočemu članku, in ki obsega kar 111 drobno iskanjih strani večjega formata. Kot avtor je naveden potonec slovenskih prednikov Angelo Scocchia, nekdanji eden od vodil h »Trstu« v Istri, sedaj pa fašist. To smo hoteli že v začetku poudariti kajti premoščanje se tudi v naših vrstah identificira prezanjanje našega naroda s samim fašizmom, in se pri tem prezre, da je sovraštvo Italijanov do našega naroda bilo že pred nastopom fašizma in da je v fašizmu samo našo močeno orodje za svoje udejstvovanje. V dokaz naše trditve nam je prav Angelo Scocchia in njegova knjiga. Da bi imela knjiga še večji zunanji efekt, ji je napisal uvodnik neki senator Arturo Marescalchi.

Ne bomo tu zopet navajali prekleđa vseh že obstoječih ustanov, od italijanskih vrstev preko osnovne šole do komplemen tarne šole ter do raznih jeziških, polanalfabetičkih, kmetijskih in gospodinskih tečajev, ki jih vzdržujejo pokrajinski odbori, ustanova »Faina« in društvo »Italia Redenta«, tudi ne bomo razpravljali o Scocchijevih načrtih za še obsežnejše delovanje v bodočnosti, dasi se ti, zbrani v obliki knjige šele prikazujejo v svoji pravi luči.

Knjiga podaja tes izčrpen pregled o predškolski i šolski in posolski vzgoji naših otrok v Julijski Krajini, s posebnim poudarkom seveda njenega raznarodovalnega namena. Avtorju očini, ni, kakor bi hotel to prikazati senator Marescalchi v svoji uvodni besedi, do tega, da bi pomagal ustavitve izseljevanja iz goratale obejnega ozemlja. Njen je gre v prvi vrsti zato, da se naš narod ki tu biva, čimprej poitaljanji. Svoje resnično široko znanje, o gospodarskih in krajevnih priklakah, dejansko tudi izkorišča v ta namen. Za njega Slovenci in Hrvatje sploh niso narod in njihov jezik sploh ni jezik, temveč samo »vernacolo« (dialekt), ki ga rabi kmetijsko ljudstvo. Izrazu »vernacolo« pripisuje avtor isti pomen, ki ga je prvotno imel pri Rimljanah, ko so z njimi označevali vulgarne jezike, v katerih so v družinskem življenju občevali melatinski narod rimskega imperija, pomozni vsajki in sužniji. Odtod tudi ime za melatinsko sužnjeno vernacolo.

Radi tega po njegovem mnenju, uživa lahko samo oni pravice italijanskega državljanja, ki pozna populonja italijanski jezik. Italijanski državljan, ki ne pozna in ne govori tekoče italijanski, je prikrajšan v svojih pravicah in dolžnostih v primeru z drugimi državljanji.

Odtod listo veliko zanimanje Angela Scocchija da naj se drže vsi Slovenci in Hrvatje od njihovega tretjega leta dalje tja do vstopa v vojaško službo pod nadzorstvom in vodstvom italijanskih učiteljev in še pozneje v okviru raznih fašističnih organizacij. Le radi tega zahteva on toliko šol za slovenske otroke in toliko tečajev celo za odrasle, veliko več kakor jih lina-jo ostali kraji Italije. Kot dokoz svoje te-ze navaja on primer Beneski Slovencev. Da so se diti veštiki (vernacoli) transpaljanskoga izvara ohranili v Nadžiki in Režijanski dolini, dasi sta tako tesno in duševno združeni s Čedadom in Vidnom, si morajo razlagati sdmo s pomanjkanjem Italijanskega osnovnega pouka. Ta se je pričel šele v zadnjih desetletjih. V teh krajih, ki so imeli zlasti v preteklosti zelo slabe zveze, je bilo ob koncu avstrijske vladavine leta 1866. 92% analfabetov, in še leta 1923 je v Režijanski dolini, kakor poroča Michele Ortani v knjigi »Guida della Carina e del Cantal del Ferro«, skoro polovica šolobveznih otrok zanemarljivo šolski obsevi. Take razmere znatno ovirajo spontani proces jezikovne asimilacije s tem formacije italijanske narodnosti, ki je začel Rim pred 2000 leti, a ki je bila po invaziji tujcev prekinjena, in jo prejetno Italija sedaj zopet nastavlja. Zlivačje vsa ljudstva-polotoka v en sam narod—ki mora biti tudi jezikovno, čimdalje bolj enoten in kompakten, da bi bil tako jačji in močnejše.

Radi tega bi bil po piščevem mnenju analfabetizem v Julijski ne samo socialen, temveč tudi nacionalno zlo, ker bi ustavljal širenje »nacionalnega idioma«. Največji in najbližji uspeh št obeta avtor od naših deklet, češ da so one laže »slogologja za stardost italijanskega jezika»

HOLANDEŠKI LIST

O TALIJANSKO-JUGOSLAVENSKOM SPORAZUMU i o položaju naše manjine u Italiji nakon izjave grofa Ciana

»Nieuwe Rotterdamsche Courant« od 7. o. o lokalnim prilikama. Što može to značiti, kad će se jedan slovenski ili hrvatski nenolitčki dnevnik izdavati pod talijanskim cenzurom? To ništa drugo ne znači, nego da će list morati pisati u fašističkom duhu.
Zatim spominje konfirirane i osudjene od Specijalnog tribunata, na nastavlja: »Izvršenje postojećih klauzula, kako se već kazalo, doći će na okružne vlasti. Izgleda da je u tom slučaju držanje talijanske lokalne štampe od naročite važnosti. Naročito mnogo govori, a osobito malo obećava jedan dugačak članak u »Corriere istriano«, u kojem direktor tog lista senator Maracchi piše: »Da postignemo ništova plaćeno, može naša vlada sve moćnije očekivati, ali mi smo uvjereni, da će za zainteresirane biti samo kvar, pošto se Slovenci i Hrvati na našem području osjećaju već u svemu kao Talijani i fašisti.«
Maracchi šalje svoje novine sa tim člankom i priloženom posvetnicom na glavnu redakciju nekili slovenskih novina u Ljubljani.
Ne znamo zapravo, čemu bi se više čudili, da li talijanski cenzuri, koja je proučila taj članak, ili...»

»Nieuwe Rotterdamsche Courant« od 7. o. o lokalnim prilikama. Što može to značiti, kad će se jedan slovenski ili hrvatski nenolitčki dnevnik izdavati pod talijanskim cenzurom? To ništa drugo ne znači, nego da će list morati pisati u fašističkom duhu.
Zatim spominje konfirirane i osudjene od Specijalnog tribunata, na nastavlja: »Izvršenje postojećih klauzula, kako se već kazalo, doći će na okružne vlasti. Izgleda da je u tom slučaju držanje talijanske lokalne štampe od naročite važnosti. Naročito mnogo govori, a osobito malo obećava jedan dugačak članak u »Corriere istriano«, u kojem direktor tog lista senator Maracchi piše: »Da postignemo ništova plaćeno, može naša vlada sve moćnije očekivati, ali mi smo uvjereni, da će za zainteresirane biti samo kvar, pošto se Slovenci i Hrvati na našem području osjećaju već u svemu kao Talijani i fašisti.«
Maracchi šalje svoje novine sa tim člankom i priloženom posvetnicom na glavnu redakciju nekili slovenskih novina u Ljubljani.
Ne znamo zapravo, čemu bi se više čudili, da li talijanski cenzuri, koja je proučila taj članak, ili...»

SUŠAČKI LIST PIŠE

DA ĆE SE POLOŽAJ NAŠEGA NARODA POBOLJŠATI

Sušakke »Primorske novine« donose sljedeći članak datiran 25. o. mi. iz Trsta: — Prema informacijama iz raznih mjesta Julske Krajinje opaža se već dobro povolan uticaj beogradskog sporazuma na stanje Jugoslovena u Italiji. Iako još uvijek talijanske vlasti s velikom strogošću prate kretanje Jugoslovena, ipak više nema onakvih postupaka kakvi su do nedavno nepotrebovaljani i od kojih su stradali naši ljudi bilo materijalno bilo fizički. Zbog toga se općenito očekuje da će se stanje Jugoslovena u Italiji znatno popraviti čim se potpisne sporazum izmedju Rima i Beograda o novom režimu koji će važiti za Julsku Krajinu. Talijanske vlasti već se svestrano

interesuju za želje stanovništva i prefekti raznih pokrajina već su stupili u kontakt s istaknutim predstavnicima Jugoslovena u svim mjestima i nastojali da saznaju njihove želje u pogledu škola i u pogledu kulturnog i gospodarskog rada društava i ustanova. Očekuje se, da će se već s novom školskom godinom uvesti novi režim u škole, bar osnovne, i da će se obuka vršiti na hrvatskom odnosno slovenskom jeziku svuda gdje to samo stanovništvo bude tražilo, a vjeruje se, da će do tada i novi sporazum izmedju Rima i Beograda biti zaključen i da će se njime regulirati vsa pitanja, koja su od važnosti po opstank Jugoslovena u Italiji.

KULTURNA PRAVA NAŠEG NARODA U ITALIJI nakon jugoslovensko-talijanskog sporazuma u prikazu francusčkog službenog lista »Tempo«

Posebni izvjestitelji oficioznog »Tempsa« u Rimu g. Paul Genizon javila svom listu sljedeće rumske informacije o beogradskom sporazumu Italije i Jugoslavije:

Osim dvanju već poznatih sporazuma, političkog i gospodarskog, iniranjati se novi sporazumi na osnovi trih tihوتا, koje još nisu bile objavljene. Prva se odnosi na Albaniju, druga na Jugoslovene u Italiji, treća na djelovanje terorista. U notu u predlažu Albanije obič države se obvezuju, da od sada ne će učiniti ništa na svoju ruku u Tirani i da će poštivati sadašnje stanje.

Nota o Jugoslovenima u Italiji odnosi se na kulturna prava Jugoslovena u Italiji. Bit će dozvoljeno izdavanje jednog informativnog lista na sloven-

skom jeziku te više periodičnih publikacija na hrvatskom i slovenskom jeziku. Ova nota nije do sada bila objavljena samo zato, što Italija, kako je poznato, ne će službeno da prizna oslonjano narodne manjine na svojoj istočnoj granici. Sažnalo se dalje, da će biti dozvoljena obuka na hrvatskom i slovenskom jeziku u osnovnim školama i to po nekoliko sati.
U trećoj noti u notu o terorizmu, Italija i Jugoslova se uzajamno obvezuju, da neće na svojem teritoriju dopustiti nikakvih terorističkih i ekstremističkih akcija. Proma redakcije te note zaključuje se, da je u tom sadržajna i zajednička borba protiv komunizma. Na svaki način zamlišena je kolaboracija talijanske i jugoslovenske policije u tom pogledu.

in da vlada v jezikovno mešanih conah jezika, ki ga govori in ki mu daje prednost lišnja gospodinja in mater. Zato predlaga Scocchia, da naj se za žene in dekleta tudi po končanem obisku šole in raznih tečajev ustanovijo posebni rikreativji, kjer bi se pod vodstvom italijanskih učiteljev in učitelje učile v šivanju in drugem ročnem delu. V ta namen pa, naj služijo tudi posebne sekcije v fašistični stranki za kmetijske gospodije. V Tržaški pokrajini je že 50 takih sekcij, ki štejejo vkupno preko 4000 članice. Namen teh sekcij je, kakor piše avtor, da »spremljajo in vodijo kmetijske žene od 22-leta dalje ali po poroki, do življenjske zrelosti in starosti z navsoti, pouki, s pomočjo in z duševno vzgojo, vzporedno moževi vzgoji, tako da bi se preprečila nespornajmljivost, ki bi utegnla uničiti družinsko harmonijo.«

Avtor, ki kaže v tem pogledu toliko ljubazni do mirnega družinskega življenja, se ne obotavlja na drugim mestu pisati, da »otroci, ki so se, še preden so se naučili »krajevnege dialekta«, navadili, govoriti

ves dan z učiteljico v vrtcu italijanski, tu deli doma v krogu svoje družine rajši rabiljo »lidioma gentile«, bogat na vokalih in muzikalen, in da jim postajajo odvratni trdi guturalni naglas odraščili.«
Da ni avtorju knjige na tem, da bi s svojimi navseti omogočil našim ljudem, da bi ostali na domaći zgrudi, prča posebno povelje, ki govori o zaposlitvi naših deklet kot služkinje v bolj oddaljenih krajih Italije. Sedaj posluje kot taka posredovalnica ženska sekcija tržaškega fašisa, ki vzdržuje v Trstu posebno zavetišče za slovenske služkinje, in ki jih dirigira v razna mesta srednje in južne Italije, kjer naj se potalijančijo v tujem okolšju. Medtem pa se že pripravila društvo »Italia Redenta«, da prevzame to delo v še večjem obsegu.
Če so z raznimi otroškimi vrtili, šolami, tečajji in drugimi ustanovami že otroci, ki imajo očeta in mater, stalno izpostavljeni nemirnosti potalijančevanja, velja to v še hušji meri od osirotelih in zapuščenih otrok. Tako pošilja tržaško dohodnino društvo, ki mu je poverjena skrb nad si-

O NOVI AMNESTIJI

Kakor znamo, je ob priliki podpisa beogradskih sporazumov italijanski zunanji minister Ciano novinarjem izjavil, da so talijanske oblasti izpustile iz konfinacije vse pregnance jugoslovenske narodnosti, ki niso bili izpuščeni čez o priliki rojstva prestolonaslednikovega sina.
Po statističnih podatkih, ki jih je bilo mogoče zbrati, je bilo vseh slovenskih in hrvatskih pregnancev okrog 130. Nekateri izmed njih niso bili konfirirani samo iz političnih razlogov, zato politična uprava amnestija zanje nekako ni prišla v poštev.

Ze kmalu po prvi omenjeni amnestiji so se pričeli posamezni konfiriranci vračati domov. Poleg drugih so se vrnil Vukter Valič, ki je bil lani obojen na dve leti konfinacije v zvezi z znanim božičnim darovi, dalje Zavadaj z Voljščice, ki je bil lani obojen na štiri leta pregnanstva in še nekateri drugi. Po drugi amnestiji so se vrnili Roman Pahor, ki je bil lani skupno z Valičem ponovno konfiriran in ki je med tem hudo oboel, dalje štirje mladeniči iz istrske pravoslavne občine Peroj, na daljnijih pet iz Lupoglave in prav toliko iz Labinjske in Pazinščine. Ven-dar se doslej še niso vrnili vsi in tako pogrtešajo ljudje posebno nekateri pregnance iz Istrije in okolice ter iz Ilirske Bistrice. Ljudstvo željno pričakuje, da bi se vrnili tudi oni.

Izmed političnih kaznjencev, ki so se morali zagovarjati pred rednimi ali izrednimi sodnimi oblastmi in se sedaj nahajajo po raznih kaznilnicah, ni bil nihče amnestiran, odnosno se je nekaterim kaznen le znižala za dve ali štiri leta.
Pač pa je še cela vrsta ljudi, ki so bili kaznovani po upravni oblasti in so dobili politični opomin ali pa so bili postavljeni pod policijsko nadzorstvo. Tudi te kazni spadajo v kompetenco upravne oblasti. Kar se tiče kaznjencev, ki bilo pravno nekako še mogoče utemeljevati, stališče, da jih upravna oblast brez izrecne amnestije ne more izpustiti iz zaporov, zato—pa—še tembolj pričakuje, da bodo vsi prizadeti oprošćeni policijskih kazni, kakor sta opomin in policijsko nadzorstvo.

Po dosedanjih vesteh teh kazni se nihče ni oproščeno.
Po italijanskem kazenskem zakoniku sme sodišče za zaščito države naknadno oprositi policijskega nadzorstva tudi vse one politične kaznjence, ki jim je bilo to nadzorstvo prisrojeno kot stranska kaznen in ki so zaporno kaznen že prestali. Tudi to se doslej še v nobenem primeru ni zgodilo (Jutro).

K DOGODKU V BARKOVLIJAH

»Piccolo« od 21 t. m. je pisal, da so aretirali dan prej šloveka, ki je ostrunil cerkev v Barkovljah 15 t. m. Tisto noč da je nekdo udril v cerkev skozi okno. Pri tem pa se je ranil in je s krvjo zamazal vse prte po oltarjih in zidove v cerkvi. Narisal je tudi na zid veliko srce s križem. Veš dni so držali v zapore cerkvenika Perčeta in dva Slovena iz Barkovljah. Končno se aretirali nekoga Silvestra, škou, 35 let staroga, po poklicu soboslikarja, ki je znao alkohol in epileptik. Ta da je v pijanosti udril v cerkev. Bajje je nekaj podobnega storil že pred dvema letoma, ko je udril v neko mlekarno v Barkovljah. Našli so ga doma, močno iztrpanega in so ga prepeljali v kazenske zapore.

rotam!, sirote s Krasa in Notranjske že od leta 1922. dalje v dolino Arna, in v deželo »vina Galiante«, kjer jih zaposlujejo v kolonskih družinah. Zapuščeni in zanemarjene slovenske otroke pa pošiljajo v posebno kmetijsko kolonijo v Beglino v furlanski nižini.

Knjiga vsebuje veliko gradiva o dosedanjem statusu šolstva na Primorskem in razkritva »skoro na surov način razne načrte za nadaljno raznarodovalno delo med našim narodom. Vprašanje je sedaj, ali se bodo ti načrti tudi po beogradskeim sporazumu smeli dalje izjavljati ali ho morala italijanska šolska politika v Julijski Krajini spričo dane obljube glede pouka—v našem jeziku ubrati nekoliko bolj umerjene metode. Da bi oni; ki jim je in ki jim mora biti škrt za »bodočnost naše mladine v Julijski Krajini pri sreč. problem šolstva na tem ozemlju doobra spoznali in se temu primerno ravnali, jim kar najtopleje priporočamo Scocchijevo knjigo. Odrpa bo oči tudi najbolj nevernemu Tomažu. P. P.

DR. MILAN STOJADINOVIC BO Z RIMU RAZGOVARAL O POLO- ŽAVU NASE NARODNE MANJŠINE V ITALIJI

Ljubljana, 20. aprila 1937. — Današnji »Slovenec« prinaša te le novice datirane iz Rima: V uradnih krogih mnogo govornički bližajec se obiskur dr. Stojadinovića u Rimu. Glede dneva, kdaj pride u Rim, se ni bilo nujno govornički, načelno se dočezava da do jugoslovenski ministrski predstavljeni vrtili obisku Giau dne 30. aprila ter bo ostal u Rimu dva dni. Pri tej priložnosti se bodo bekrakjski razgovori o dveh protokolih, ki sta bila italijansko-jugoslovenskemu sporazumju priključen. nadaljevali. Gre za dodatne protokole o Albaniji.

LJUDSKO ŠTETJE V ITALIJI NE SPOMINJA NI SLOVANE NI NEMCE

Z lanskim letom so v Italiji uvedli ljudska štetja u razdobjih po pet let. Prej se je štetje vršilo vsakih 10 let. Prvi začasni podatki o lanskem štetju so bili objavljeno kmalu po štetju samem, šele sedaj pa so pričeli objavljati podrobneše podatke in so jih iz uradnega lista povzeli tudi že dnevi listi. Tako je »Popolo di Trieste« de dni poročal, da je štetja Juljske Krajine u vseletu so Istra, tržaška, goriska in reška pokrajina, ob lanskem ljudskem štetju 955.257 prebivalcev. V istrski pokrajini jih je bilo 204.492, v reški 109.018, v tržaški 351.595, v gorški 200.152. Pokrajinska glavna mesta so stela: Trst 248.379, Reka 53.896, Gorica 46.640, Pula pa 46.259 prebivalcev.

Iz uradnih statističnih podatkov tudi tokrat ne izhajajo koliko je u Juljski krajini Slovencev in Hrvatov. Sprito tega bo tudi u budućem štetju je aproksimativno izračunati njih število, ki se je zaradi naravnega prirastka ne glede na znatno izseljevanje nedvomno spet povečalo. O tem pričajo že mesečni uradni podatki, ki nenehoma kažejo na velik naravni prirastek prebivalstva na deželi, kjer je kompaktno naseljeni slovenski element u pretežni večinu.

Vrnil se je iz Jugoslavije in postavljen pred sodišče

Trst, aprila 1937. — Neki Jožef Velikonja, ki je ob izbruhu abeske vojne, pribežal u Jugoslavijo, se je po končani zoper vrnil domov, svoj rojstni kraj Kucepi pri Kojskem. Toda kmalu po povratku, so ga aretirali in peljali u Rim, kjer ga bodo postavili pred sodišče. Smatrajo ga brzkonc za dezertija.

NARODNE MANJŠINE U DEMOKRATSKIM DRŽAVAMA

Prag (Jevkov). Novi kritični zakonik Čehoslovačke Republike sadržava u pogledu vredjanja i luškana protivu narodnosti ove odredbe:

»Kako javno raspruje mržnju protiv pojedinih rasna stanovništva radi njihove narodnosti, jezika, rase, vere, bezvjerstva ili radi pripadništva demokratsko-republikanskim narodnim poretku Čehoslovačke Republike, kažnjava se strogom zatvorom od jednog meseca do rodnu dana. Ako preko štampe ili u pismina namienjenim javnom raspravaju, na zborovima ili pred slušajućim skupom ljudi, vrjedla i omalovažava neki narod, narodnostu manjihu ili njen jezik, na ta način izaziva javni gnev i dovodi u pitanje onci mir u Republici i internacionalne odnose Republike, kaznit će se zatvorom od 8 dana do 6 meseci.

Jedan Slovenac zarobljen na Guadalajari kao Francov »dobrovoljac«

Posljednji broi »Giustizia e Libertà« donosi imena, prezimena, starost i mjesto rođenja 277 Talijana zarobljenih na Guadalajari prizodom poraza fašističkih dobrovoljaca. Iznemđu svih ih zarobljenika ledino jedan je iz Juljske Krajinu, dok su mladi većinom iz južne Italije i sa Sicilije. Taj jedini »dobrovoljac« iz Juljske Krajinu je iz Idrije, star 35 godina, a zove se Jenko Franc.

Boz zna kako li je i taj dospio na Guadalalari i u zarobljenništvo?

Hrvatski in slovenski pouk, periodne publikacije, amnestija

T r s t , a p r i l a 1937. — O kak amnestija veličke števila naših političnih obolevcev, o uveliči katvega slovenskega ali hrvatskega pouka, o pripravah za kakke periodne publikacije, ni nikiter njih govora. Pač pa se u velikim predgovorju ljubljanskega »Istru«, ki za je ljudstvo najrašji čitalo.

U LETOSNJEJ APRILU POTEČE 10 let, kar je bil zakon o poštjanjevanju slovenskih priimkov, ki je veljal prvotno je za nemsko Poaddije (od 1. 10. 1926), raz- širjen tudi na Juljsko Krajinu. (7. 4. 1927.)

MORAJU LI JUGOSLOVENSKI DRŽAVLJANI UPLOTITI 5-0 ZAJAM U ITALIJI?

»Našim čitateljima je poznato da je kr. zakonskim dekretom (ili kako glasi italijanski službeni naziv »decreto-legge«) od 8. X. 1936-XIV br. 1743. objavljenom u »Gazzetta Ufficiale« br. 231 od 5. oktobra 1936 i dopunjenim propisima, sadržanim u kr. dekretu od 10. novembra 1936 — XV br. 1933. objavljenom u »Gazzetta Ufficiale« od 14. novembra — XV, italijanska vlada emitirala priudana petpostotni zajam i nametnula istodobno i vanredan porez na teret nepokretnog vlasništva u svrhu da se najugaknu srestva za iskoristićvanje u pogledu u Istočnoj Africi i za zalajanje nacionallne sigurnosti.

U smislu čl. 2. i 2. pomenitog dekreta sva su fizička kao a juridička lica, a nu koje naravi već bila, u koliko posjeduju zemljišta i gradjevine u kraljevini Italiji, dužna da potpišu talijanski državni zajam u visini od 5% od vrijednosti nekretnina, koje njima pripadaju. Dužna su da plate taj zajam ona lica, koja proizilaze iz spisaka poreških ureda kao vlasnici tih nekretnina. Ako katastralne partije nisu upisane na ime realnih vlasnika, onda su ti posljednji dužni da plate taj zajam. Mora ju se platiti i oni vlasnici nekretnina (zemljišta i gradjevine) koji su inče ne bilo kojim propisima privremeno oslobođeni od realnih poreza (na pr. kod novih gradjevin). Iznos što za svaki vlasnik nekretninu mora preuzeti i platiti iz naslova tog zajma, iznosi 5% od vrijednosti nekretnine. Odmjerivanje vrijednosti se vrši na temelju procjene i prihoda, koji proizilaze iz popisa (ruoli) zemljišnih poreza za godinu 1937, i to kod zemljišta na temelju katastralne procjene, koja služi zemljišnom porezu, pomnožene sa 3.66 kapitalizirane po prihodu od 5%, i gradjevine na temelju katastralne procjene, kapitalizirane sa 5% postotaka.

Od vrijednosti, ustanovljene na taj način, potpisnici imaju pravo da zatraže odbice hipotekarnih zajmova po stanju na dan 1. I. 1937. Ali zato je trebalo podnijeti u toku od dva mjeseca izja objave ovog dekreta molbu, jer se inače hipotekarni dug ne odbija. Medjulin je taj rok već prošao i nove se molbe sada ne bi uzele u pretres.

Oslobođeni su potpisivanja tog zajma vlasnici onih nekretnina, koje vrijede manje od 10.000 lira.

U svrhu ukanaćenja i amortizacije ovog zajma svinja isli »decreto-legge« i vanredan porez na nekretnine (čl. 10 pomenitog dekreta), koji iznosi 3.5 000 od vrijednosti dotičnih nekretnina, ustanovljen na isti način kao za odmićivanje visine zajma. Što ga svaki vlasnik mora da plati. Ko je dužan da plati zajam, taj će se također opteretiti s tim vanrednim porezom.

I zajam i porez utjerivaju se sa procedurum, koja je propisana za utjerivanje drugih poreza.

Iznos što ga vlasnik nekretnine mora da plati, može biti isplaćen u tri obroka, i to 35% u trenutku potpisivanja tog zajma, 35% do 31. mara 1937. i 30% do 30. juna 1937.

U slučaju zakašnjenja u otplaćivanju tih obroka iza zapalih rokova plaća dužnik zatezne kamate u iznosu od 6%.

Sve ove operacije u vezi s tim zajmom su već dovršene i provedene.

Nas interesa ovdje poglavito pitanje jugoslovenskih državljana, koji su već prije bili jugoslovenski državljani ili postali državljani putem općte. Poznato je da u i

Trstu i na Rijeci i u Liburniji mnogi jugoslovenski državljani imaju nepokretno dobro.

U pomenutom »decreto-legge« nema nikakvih izuzetaka od plaćanja tog zajma i poreza, har ne u pogledu tujjih državljana. Ali due 21. VIII. 1924 sklopljena je bila u Beogradu konzularna konvencija između Italije i Jugoslavije, koja je ratifikovana dne 14. XI. 1928 zakonom od 6. XII. 1926. Sl. Nr. br. 266 od 14. XI. 1928.

U smislu čl. 6 te konvencije državljani svake od dviju visokih strana ugovornica »oslobođeni su primudnih zajmova i drugih nameta, koji bi bili nametnuti zbog ratnih potreba ili uslijed drugih izuzetnih prilika.

Nema dvojbe, da uzroci primudnog zajma kao nametnu u samoj vladinoj izjavi, gdje je rečeno »da je nastala hitna potreba da se iskoristi pobjeda u Istočnoj Africi i da se dobave srestva za zalajanje nacionallne sigurnosti«, prestavlja ju izuzetne prilike, jer troškovi za rat u Africi kao i hitne investicije za hitno iskoristićvanje ne mogu se pripadati redovitoj državnoj »oslobođeni su primudnih zajmova i drugih nameta, koji bi bili nametnuti zbog ratnih potreba ili uslijed drugih izuzetnih prilika.«

Talijanske vlasti medjulin tvrde, da su i jugoslovenski državljani, ukoliko su vlasnici nekretnina u Italiji, dužni da upišu taj primudni zajam i od svoje gledište motiviraju ustanovom stava 2 čl. 6 pomenite konvencije.

Tako je najine rečeno: »Od toga (t. j. od oslobođenja) izuzimalu se nameti koji su sklopljeni sa državnom ili zakonom nepokretnih dobara«, a isto tako i u vezi s rekvizitima koje imaju snositi donatori u svojstvu sponzorenika ili zakupaca nepokretnih imanja.

Medjulin ovaj naš tekst nije lačno preveden. U francuskom mikrodavnom tekstu rečeno je ovako: »Seront toutefois exceptés les charges qui sont connexes à la possession ou à la location d'un bienfonds, aussi bien que les prestations etc. etc.«

Riječ »charges« prevadja se sa »nameti«, a imadu bi glasilu »tereti«; a riječ »bienfonds« imala bi u prevodu da glasi »zemljišta« a ne »nepokretna dobra«.

Što se tiče tereta, koji su sklopljeni sa posjedom, a koji su prevodijeni kao imanja od pravila sadržanog u stavu čl. 6 konvencije, to iz slova i duha ove odredbe, a naročito iz čimjenica da konvencija u istoj rečenici jasno razlikuje »posjede« i »vlasništvo«, a riječ »podavanja« rabi samo u vezi sa »vlasništvom«, proizlazi, da se pod tim teretima podrazumjevaju tereti, koji se mogu nametnuti posjedu i zakupu zemljišta kao faktičnoj vlasti nad zemljištem, dakle tereti, koji su na uštrb te faktične vlasti i kojima se držanje zemljišta ograničuje ili oduzima, a ni pošto podavanja u novcu (prestation), koja daje prema konvenciji samu vlasnik.

Zakonskom naie uredbom u upisivanju prisilnom zajma opterećen je vlasnik nekretnina, jer on imadu da upiše zajam i da plaća novu vanredni porez od 3.5 po mille od vrijednosti nepokretnosti.

Da imadu vlasnik snašati ove terete proizilazi već iz samog naslova zakonske uredbu o prisilnom zajmu, koja glasi: »Emissione di un prestito redimibile 5% ed applicazione di una imposta straordinaria sulla proprietà immobiliare per il servizio del prestito medesimo«. Osim toga proizlazi to također iz čl. 4 ove zakonske uredbu.

V NAŠIH KRAJH PO PODPISU POGODBE

Vtisi iz Juljske Krajine v atmosferi prijateljstva

Ljubljana, aprila 1937. — (Agis). V začetku meseca se je vrnil iz Juljske Krajine naš rojak in nam pripovedoval o svojih vtisih, ki jih je prinesel iz domačega kraja in krajev, koder je potoval ter o razpoloženju, ki je zavladalo med našim ljudstvom po podpisu pogodbe.

Tržaški Italijani vedo marsikaj povedati. »Patto di fame« jim je dal priliko za marsikakšen dopvit in komentar. Marsikakšnemu tržaškemu Italijanu se je poridila ob sklepu pogodbe želja, da bi pogledal čez mejo v Jugoslavijo za zastitnju, sadrživo je velik neprijetni meš držano, nekateri poskušajo posofilo ali na kredit za otvoritev kakšne obrti v najbližjemu mestu Jugoslavije — Ljubljani. Da se nekateri resno bavijo s takimi načrti nam potjuje delstvo, da so gotovo ljudje prišli z zadnjimi izletumi avtomobila v Ljubljano ne na obisk ali odhodi, ampak zato, da si ogledajo mesto in informirajo o razmerah ter možnosti koliko bi bili izvedljivi načrti za otvoritev raznih »buffetov«, »barov« in tako dalje po vzoru takih lokalov u Italiji. Slušno se tudi razne napovedi za bodočnost preveden pa so se ob prijeli srozumna sponumili velikega Italijana Mazzinina in Don Bosca ter njihnih proročkov.

V slovesnem vladajo take razmeru kot so bile pred sporazumom. Morda je nepostoj italijanski oblasti v naših krajih—prve dneve po Cianovemu bivanju u Jugoslaviji malo nepostila, ker niso imele še nikakih navodil in ni nihče vedel kako in kaj. Potem pa teče življenje svet isto not kot prej. Marsikaj naš človek je ogorčen zaklet, ko je slišal o dokih poročilih u italijanskih listih, a dejanj ni videl nikiter.

V Kanali ob Soči je omeien naš rojak prisostvoval na velikonočno nedeljo maši. Nemalo se je začudil, ko je dekan na prižnici poleg evanjelija in običajnih cerkvenih poročil na slovenskem jeziku isto čital dobesedno prevedeno u italijansćino.

Posebno pozornost so mu vzbudili tolimniski knjevi, ki kljub vsemu niso izvabili ujanja. Prepričani so, da se bodo vrhli še sturi časi in razmere kot so vladale nekoć. V svojih volji so Se vedno krepi i so živo nasprotie tržaške gospode. Tolimni sam se je v toliko izpremenil, da je dobil na zunanju novo lice. K tej izpremembi bi pripomošla zlasti inasbina italijanski vojakov u blizini poljubinskih vojašnic.

Goriške oblasti niso v nićemer ponustile in se se vedno ravnaio po svojih dosegañih in nam dobro znanih metodah. Ravno tako je na Tržaškem in v reki nekdanji, kjer vlada posebna beda. Tihotapstvo iz zone franchee je pustilo za seboj moćne sledove in posledice. Vsepolno ovdabi, ki je bilo tekem tet izroćeni sodijam in ki so čakale na razsodbo in njeno izvršite daje vsem sodniškim organum vsepolno dela. Sluga u li. Bistrici mora stalno imeti pomoćnika za raznašanje obsodi u razne denarne kazni, ki jih zahtevajo od našega človeka za sicne neznanne prestopke.

Ponekad se so porodile misli za ustanove vevskih in podobnih društev, ki so tudi posledica nisanja—italijanskih časopisov ob sklenanju pogodbe. Najboljo povdarka vredna na je delstvo, da se je po sklenanju pogodbe med Jugoslavijo in Italijansko državu zbudila u nezatih zavesti, da ne spadajo med priselence.

be, kojom se odredjuje, da imadu zajam potpisati tvrtke, pravne osebe ili lica, koja se nalaze u popisu porca na zemljišta i na zgrade, oglašenom za godinu 1937/XV. Iz gorijez silidci, da jugoslovenski državljani vlasnici nekretnina u Italiji ne bi bili dužni da potpišu prisilni zajam, određen dekretom sa zakonskom snagom od 5. X. 1936/XIV.

Jugoslovenski državljani morat će ipak, obzirom na zakonske sankcije, udovoljiti odredbama talijanskih vlasti. Ali Jugoslavija će morati poduzeti sve ove korake, koji su potrebni, da se zaprićci oštećenje njinih državljana.

USPEH VOJNEGA POSOJILA V NAŠIH KRAJH

T r s t , 2 0 . a p r i l a 1937. — (Agis). — Zjednje vojno posojilo je imelo namen predvse priskrbeti državi takli v čimveć nujno potrebnih denarnih sredstev. Zato so nudili onim, ki bi plaćali takoi celo usoto posojila tudi precećnije ugodnosti, ki so obstojale predvsem u znižanju posojila na 90% in v drugih plaćilnih olajšavah. Tako kakor izleđa, ta namen ni bil u polni meri dosežen. Po poročilih s Krasa, je tam komaj malhen odstotek ljudi plaćal celo vsoto posojila mankrat doćim, so se drugi odloćili za plaćevanje v obrokih. Jasnjo, da je to zvezano predvsem s težkinu gospodarskim stanjem većine, ter je zato razumljivo, da je štetivo onih, ki nameravajo plaćevati v obrokih tako veliiko ter sega često preko 90%. Takoi so plaćali te posamezniki, ki jim gospodarski položaj to omogoća.

Jugoslavenski akademici na fašistićkoj izložbi

U Napulju je predvudu neka studentska izložba koja je organizirao Guf (Gruppo Universitari fascisti). Iz Jugoslavije je otišla jedna grupa akademici — iz Zagreba i Ljubljane. Iz Zagreba je ućestvovalo na izložbi »Starešinstvo prije studentske rafne etate«, a iz Ljubljane ućestvovali studentoćkog nacionalistićkog lista »Naša misel«. Material za »Jugoslavije na toj izložbi je bio sljedeći:

1. »Naša misel«, godište I. uvezano;
2. Nekoliko primjeraka oćogoditinskih i prošlogodisnjih brojera;
3. »Narodna omladina«, godište II. kompleto;
4. »Narodna omladina«; nekoliko primjeraka godište I. i III;
5. »Prea studentsko radno eta, izvrištaj 1934«;
6. »Za slavu i za ćast«, spomenkivnja nacionalna omladina Kralju Ujedinitelj;
7. »Kongres jugoslovenske nacionalne akademiske omladine, Ljubljana 1935«, spomenica;
8. »Onina, koji doluće«, uvezano;
9. »Palmaj let J. N. A. D. Jadran«, Ljubljana, 1937«;
10. dvaćest ućestvinih snimaka sa rada Prea studentsko radno eta u Podravini, Fruškoj Rijci i Hercegovini.

U posljednjem broju »Naša misel« ćitamo opis te izložbe, a izmedju ostaloga i ovo:

»Ali, mi tu izložbu i ne ponijujemo zbog njene umatnićke vrednosti; nego je zanimljiv objekt te omladinske umetnosti. Taj objekt je Etiopija. Nebrojeno su slika kojima su slavi i veliće abisinski rat; tu imamo vojnika u kolonialnoj odari kako se opriača od matrovi ili varante; tu, ćemo u ćrimu sa pištom u ruci i ćopirućim strelcom na stolu; tu, kolonialni trope u marš; onda, bezbrojne alegorićne kompozicije koje prikazuju ćivilizatorsku mislin Italije u Africi — Italijadije. Isto je tako i u arhitektonskom odjelku: pored projekata za austroudru Roma—Firence, se ostalo su projekti ili za katedralu u Adis Abebi ili za koji manastir sa ćrkvom u kom drugom gradu Etiopije. Mogli bismo to komentarisati sa raznih strana ali radije prepustimo ćitaocu da sam izabere stranu koja mu se ćini najzgodnijom. I mi o m o r a m o propustiti tu ćješt bez komentara. Jedino moćemo poćitati što jugoslovenski akademici nisu srazili to jugoslovenski akademici napulju. Bill bi ći dali par ću a u in l i e r i t h k u h i i l i s t o c a — par »kulturalnih« spomenika koji bi sigurno zantvali i njih i njihove fašistićke drugove, iz Gufa. A time bi, sigurno, jugoslovenski dio izložbe bio najzanimljiviji — ćak i od onog dijela gdje se prikazuje Abesiniju.

Sabato fascista — sabato teatrale

T r s t , a p r i l a 1937. (Agis) Soboto popoldne je se pred tet izvršiem doloćiti za svoj praznik. Zlasti ponekad je bilo najćieće zabavnijom opravljati različna roćna dela ob sobotah popoldne, predvsem pa so morate to zapoved upoševati pisarno. Četudo, toda »sabato fascista« so je morat praznikovati. Sedaj so soboto popoldna prekršili u »sabato teatrales« in je torej ta popoldne namenjen gledatićku, kinu in drugim zabavam.

Fašistićni civilizem

»Diplomatisko. Korrespondence«, uradno glasište Hitlerjevoga ćunavijega urada, je tu dni izjavila, će ćline dr.Ćee, ki so res nevarne napravili civilni vojni u Španilji, Nemcićja, Italija in Portugalska...

JURINA I FRANINA



Frana: Ala, ki zna od nas lipcu štociu?

Jurina: Bi ga Bog, ki ce ti znati ca si ti jopet tupa. Prvo povl ti, pak uo ja. I ja znan nista.

Frana: Ma moja je fina, as je jopet z Medulina.

Jurina: Po svit nemli, ti pisne zkantevas kako Kaecic — ma znas da bimo vec imali diskoras ubrnuti i na drugu bandu, a ne vank na Medulin. Sika zadnje dane oprs usta zalno zlet vanka Medulin. Znas da san ja pocel misliti da mora biti nikl uzrok da hodi jezik vank blza na Medulu. Tvoja luca z Medulina ni, a ca to more biti, ne znan.

Frana: Pustno to ca. Medulin je moja stara ljubav, ma to cu ti jedan drugi pov povidati. Nego uvo ti je bilo od vrime gvere.

Jurina: Da ni to ontar kad su Medulinci bili po svitu?

Frana: Ne, nego prije jos. Ali moguce da je to bilo u to vrime, samo se je dogodilo u Medulinu a ne po svitu. Nego znas ca su to mine?

Jurina: Bin reka. Ni Kutava iz Kavrana ki je zbica a more veliku gromachu olemita ne zna bolje. To ti je i decemtu, i delemit z patentom, ca pliva u moru kako bacva, a kad brod dojde na tu bacvu ona eksnodiira i potopi brod. To uni Frankovi galjiali metu u more tamo u B... da bi se potopili brodi ca nose lacinu spanjolcon krumpir.

Frana: Vidi se da si sluzija u kavalariji ud mora. A znas ti da je to bzo.

Jurina: To su ti bili jendendenderi polni marine, uni produficeri ki bi se upisali da ce sluziti prikic vrimena, pak bi pokle dobijali bolju placu i siele, albi zvazde.

Frana: Or rajt, sad zmano sve. I stocica ti je uva. U austriljskoj marini za vrime gvere je brod minonosac ima ime «Kameleone», albi — i kic indric je bija zajeza majestet Sif Kameleone. I ti sakrabajski «Kameleone» je ima skacijon u medulinskim portu. I ma «Kameleone» je bilo bizi kako prosa. Kad je «Kameleone» doza u Medulinu, lipo su ga gledale medulinske divovke i uvaso su spirulirale: nas miadeti su arsi-matoli, i to je vise nego teznki ki zemlju delaju. Ma bizi su bolji od arsi-matoli. Arsi-matol je stvar provizorija, a bizo ki ima tri sekle je amat i vreda ce postati amater — nositi ce dugu sablju i visiti kako oficiri. I svaka od njih je stila imati za mladega nostronoma od marine.

Jurina: Franjske mlade su bile te medulinke. A ca je bilo dalje?

Frana: Fno je bilo, kad su pokle podne u medulu mornari dobili izlaz, puno divojak je došlo na rivu, da hi docekaju. Svaka od njih je valje nasia po jenega biza i mu se ubisla za ruku.

Jurina: Pak?

Frana: Pak su lipo secale s njima s pod ruke po vizali i vrcevanu i hodile su s njima brati vjloce, a mladice medulinske nisu stile ni giedati.

Jurina: A ca su to mladici?

Frana: Oni od jada nisu znali ca bi ucnili, nego su svojim divojkac zvaliti pisnu, da bi stile nosti kapelne i jos nike druge stvari. Mladici su tin divojkac kantali:

Svi su momci Kameleona broda
Svi su duso, slavenskog naroda.
Svi su puni zane i divoce
Sad varaju nasne idolcece.

Jurina: Ko je to sve, je lipo, ma je malo fradjolasto. A znas ti ca je to «T»-mes?

Frana: Ne.

Jurina: Ni ja nis zna dokle mi ni povida moj sin Tone, ca je bija u Merikah. To su ti foje i to ingleske, velike kako lancun, bis moga s njima lipo pokruti kazun.

Frana: Poje kako foje. A ca je bilo u njima?

Jurina: To je uno, zman. Niki od tih foji, sigurno Inglez je slusa ca srno mi diskurli, i da se pokaže da je on pametan je tiska to u tih ingleskih fosjanu. Lipo seto i bistro, u ten «T»-mesu od zadnjega petka, 23. avrila, na 15. strani, to ce reci — na unof-strani, di su artikuli od velike importance, stoji, kako je u Sjani pukla uva os, kad se je misna znakia u bosku.

Frana: Ma ca jesto tako?

Jurina: Sin mi govori, da jesto tako, i da ti «T»-mes misli, da uno os Rimb-berlin je bila od porednega drive i da ba toj ost ne moru nikad biti sigurni

Ocajna borba u Španiji

U Španiji su se dogadajzi poceli ponovno razvijati jacim tempom. Iza poraza Francovih trupa na Guadalajari, prodora narodne vojske u provinciji Corodbi i uspjesne vladine ofenzive kod Teruela, cinito se do madridske vlada brez soodeti pobunjenika. Ta da, je stupila na snagu blokada španjolskih obala sa strana Obdora za recipitiranje. Talijanski i njemački ratni brodovi nadziru sredozemsku obalu koja je u rukama vlade. Kako ce izgledati taj nadzor može se znati unaprijed kada se znade da Italija i Njemačka vode u Španiji pravu nezajutteni rat protiv madridske vlade. Vojnici, ratni materijal, avioni, sve to dolazi iz tih vojtu fašističkih zemalja. Cak su u ratu ni brodovi i druge drzave sudjelovali u bombardiranju španjolskih primorskih gradova. A zauzete Malaga je, po priznanju talijanske štampa, djelo talijanskih «dobrovoljaca».

Sada se vodi velika ofenziva protiv Baske, najkatalonijevoga dijela Španije. Prethodni rat u Bilbao bio je uputio papi molbu u kojoj mu je bio trazio sinovsku vjernost Baske i molio ga za zaštitu.

Posljednjih neuspjeh nacionalista i internacionalista na Guadalajari i pred Madridom, kao i ozbiljne pobune među njemačkim dobrovoljcima u Atoriji na sjevernom ratliku i u gradu Grandu na južnom ratliku, prisilile su vodstvo njemačkog i talijanskog generalnog štaba da pospišu dobro pripremanu ofenzivu prema gradu Bilbao.

Prethodno su slana obećanja pojačanja plosta i bombardera u San Sebastian i Cadix i to između 10 i 15 aprila. Pripreme su bilo gotove, džu se bune, koje su u teru ugušene, a potom dolazi velika ofenziva.

Strahovitna navala intervencionista i nacionalista na sve oblasti položaje u pokrajini Guipuzcoa u posljednjih tri dana urodila je ozbiljnim porazom narodne vojske na cijelom sjevernom ratliku. Gradovi Durango, Eibar i Guercia srušeni su so zemljom. Mase njemačkih i talijanskih aviona srusile su te gradove do temelja. Narocito je s gubanjom primljena vijest o rušenju staro-drevne baskijske prijestolnice Avurice koja nije bila ni utvrdjena. Citrat leno pisnjica par engleskih listova od ljevica do desnice: «Konservativni» «Tem p se» pite:

«Tko god je zamislio takav napadaj pred sobom je imao samo jedan cilj: ubijanje i razaranje sa najvećim učinkom. Nema sumnje da to preistaiva pokušaj teroriziranja baskijske obale, da se ona, iz straha šta ce se dogoditi gradu Bilbao, na vrijeme preda. Međutim vjerovatno da ce se postiti skromni obratim pravi rezultat i narod ce se još više sloštiti u obranu svojih prava»

Liberalni «News Chronicle» veliki oporjenjem kritizira bombardiranje grada Guercie kao djelo ludajala, koje nadmasuje i počinjene strahote od talijanskih avijataara u abesinskim gradovima. Nama nikakovih razloga pod nebom, s kojim bi se moglo opravdati prgon civilnog puštanstva izvan puštanke kao zločinje. Isto tako se ne može reći, da se je iz strahotkih razloga bacalo bombe na bolnice, gdje su bolesnici bili zahvaćeni žitim plamenom od upaljatih bomba. Zalova djela u nijednu ruku so ne mogu pripisati vojnikuju svrzi, a još manje nekome misioniskom cilju za zaštitu «kršćanstva ili patriotizma».

Radnici «Daily Herald»: «Pojavniji zločin u Guercia bit ce osvujen od cijelog civiliziranog čovječanstva i 250.000 stanovnika, ovilsa je i ovils ekonomski od pomoći iz vana. Britanci, utvrdivši Maltu kao svoju glavnu pomorsku bazu u Sredozemnom moru, dali su mogućnost Maltezanima, da podignu svoj standard života i da, kao britanski državljani, nadju zaposlenje diljem britanskog imperija».

Britanska mornarica u lucl la Valletta glavni je kupac robe malteških trgovaca, te samo zbog britanske flote godišnji uvoz u Maltu dosize svotu od 4 milijuna funti šterlinga. Izvoz je narpolni slab, tek 200.000 funti godišnje. Porezni šaraf veoma blago. Britanske vlasti su nesumnjivo namjerno nastojale, da ekonomskim probitima steknu simpatije Maltezana. Sto im je uspjelo.

Malta nije veoma uzemljena zbog namjere Mussolinija, da utvrdi susjedni otko Pantelleriu, a već je odavna zaboravila na d'Annunzijevu riječ, koljima je ciljao na Veliku Britaniju, da nije više otok, nego jedna infekcija, koju treba izlijeciti. Jedino nemirno more ruši mir otoka. Još početkom 1839 konstatirano je, da talijanski jezik ne govori više od jedne desetine puštanstva, a niti jedna desetina glatko i ispravno. Malteški jezik potječe od feničko-arapskog. Danas su Maltežani i «Britanci mnogo bliži jedni drugima, nego su bili prije. Dok nijesu sredene nedavne odredbe, u državnim dnevnicima skolama bio je talijanski nastavni jezik, a isto tako i u sudovima. Imenovano je povjerenstvo sa zadacim, da prevede sa talijanskog na engleski i malteški jezik zakone Malte. Na sveznjistu gdje je također nastavni jezik bio talijanski, uvedeni su engleski i malteški. Jedino ce crkva i dalje zadržati talijanski kao službeni jezik.

Talijanska kolonija na Malti, općenito uzevši, radnija je, mirna i uzorna. No u posljednjih deset godina pojačana je talijanska propaganda pod lozinkom «mare nostrum».

Talijani su poceli prikazivati velik interes za povijest Malte. Tako je koncem 1929 bio pokrenut u Rimu tromjesečni «Arhivo storico di Malta», koji uređuju prijatelji malteških nacionalista. U ljeću 1936 je pak osnovano u Rimu društvo «Regia deputazione di storia di Malta», čiji je pokrovitelj talijanski kralj. Tu se govori o odnosima Malte sa drugim talijanskim krajevima. U La Valletti je pak bio osnovan talijanski «Institut kulture». Glavna je zadaca Malte međutim uvijek očita. Ona je obrambenog karaktera.

ZASADITEV GOZDOV IMPERIJAI PRI NAS IN PO VSEJ ITALIJI

Obred združen s fašističnim svečanostmi. Trst, aprila 1937. — (Agris). — Preteklo nedelno je u važnejših krajihi po Goriškem in Tržaškem z velikimi svečanostimi sadili borove gozdove, ki bodo nosili ime «Gozdovi imperija». Svečanosti so se vršile zlasti u Sv. Gori, kjer so zasadili okoli 15 ha zemlje z borovi. Poleg raznih fašističnih obilnostikov, se je ceremonije odležila predvestm fašistična mladina iz bližnjih krajev, ki jo je obiskal minorredski tudi federalni fašistični tajnik Luracski. Zasadili so okoli 60.000 drevesc. Ob prisotnosti višje duhovščine se je vršila dopoldne tudi blagosilitev in maša na prostem. Skoro ravnokate svečanosti so se vršile u Sv. Križu pri Trstu, kjer so zasadili tudi precej borovcev. Zlasti velika svečanost na se je vršila v Bazovici, kjer so zasadili 20.000 drevesc na 6 ha zemlje. Svečanosti so se dalje vršile po vsej Italiji, kjer so poročilili, zasadili okoli 10 milijonov drevesc na 2.500 ha zemlje. Namen teh ceremonij je proslaviti spomin na prvo obilnitno ustanovitve Imperija, ki se bo po vsej Italiji svečano in oficijelo proslavljala drugi mesec.

NASE VINO ZOPET UPOŠTEVANO.

Trst, aprila 1937. — (Agris). — Znana je velika gonja, ki so jo pred leti vodili uradno proti našim vinom, ki so jih skušali popolnoma spraviti s trga, zlasti zato, ker so imela po njihovem mnenju v sebi premalo alkohola. S tem so hoteli predvestm, da bi se prodajali lejuštalijanska vina, ki so v primeri z našimi mnogo močnejša. Z oblastnimi uredbami so celo dolocili, pod katero razmerje ne sme stoptija alkohola. Če se ga hoče prodati, sedaj pa se že opazna, zlasti med potrošniki veliko povpravanje po naših vinihi, zlasti kraških in vtipavskih, ki so postala zopet čisiana in upoštevana kakor nekadi. Naša vina so sedaj tudi popolnoma izpodrinila italijanska in dobila zopet svojo cen.

UHPASEN JOS U JUNU I NESTAO BEZ TRAGA

Vodice, aprila 1937. — Bili smo javili kako se v mjesecu junu prošle godine bio uhapsev Jurčević Grgo iz našega sela. On je tada radio u šumi u Kozjaku blizu granice. Kako je tada zatvoren, do sada se ne zna ništa o njemu. Njegovi su ga tržili po svim zatvorima i kod policije, ali niko neče da kaže gdje je.

Bojimo se da je i on nestao bez traga, kao i anogi drugi iz ovim nogrančnim

Električna razsvjetljava v naših vaseh

Reka, aprila 1937. — (Agris). — Nekakere naše vasi bodo dobile letošino pomlad električno razsvjetljava. Med drugim tudi premaska občina, kjer bodo imeli električno razsvjetljava že za velikonocne praznike. Napeljana je snoska električna, kar so prijavljali že pred vojnim pohodom u Abesinijo, pa bo šele sedaj prišlo do konkretnih del. Pohiteli so zlasti zato, da bo novo občinsko posloje imelo takoj po dovršitvi tudi elektr. razsvjetljava. Instalacija suela bo obično precej stala, baje jo morala vsako leto plačevati nad 8.000 lir, neglede na plačila posameznikov. Občinsko posloje, tako znana «casa del comune» bo imela poleg električne napeljava tudi centralno kurjavo in bo povsem moderno urejena.

Vse pa seveda za kmečke žulje!

DELA ZA SOSKO ELEKTRIFIKACIJO SO ZAVZELA ZE VELIK OBSEG.

Protest domačinov. Gorica, aprila 1937. (Agris) — Dela za soško elektrifikacijo so zavzela ze velik obseg. Zadnje čase so zaposleni zlasti s polkusnim vrtanjem in kopanjem zaradi proučavanja terena, na katerem bodo stali objekti.

Projektiran jez, ki bo segal v širino

do 18 m, v višino pa do 50 m mora biti po poprečnji kalkulaciji dogotovljen leta 1939, torej u teku dvoh let. Ko bodo dela zavzela popoln obseg bo zaposlenih cca 1600 delavcev. Ze danes jih je pri delu veliko številu, toda plačani so zelo slabo. Oni, ki se zaposleni pri kopanju in vrtanju pod zemljo imajo 2-3 lra dnevno in hrano, ostali pa niti bolko ne zaslužijo.

Ze takoj ob pripravah so naši ljudje vložili protest na sindikat, da se prvenstveno zaposli domače delavstvo in šele nato priseljeno koliko pa jim je to uspolo, ni znano. Plaćani so pa tako zelo slabo, da se jim skoro ne bo splačalo popeljati za to delo, zlasti na nevadnim delovcom, ki niso izuženi u zladarskem ali kakem drugem obrtu, ki pride tu u poštev.

MILIJON LIR ZA TRNOVSKI VODOVOD.

I. Bistrica, aprila 1937. (Agris) — Dela za napeljava vodovoda iz Bistrice v Trnovo so bila razpisana po tem dražbi. Proračunana cena za celokupno delo in dokončeno napeljava je znašala 1 milijon 80 tisoč lir. Delo je bilo podeljeno neki italijanski tvrdki Asti Celeste iz Padove, ki je ponudila 16,21% popusta na proračunano svoto. Praviijo, da je bila ta tvrdka najnižji ponudnik.

BORBA IZMEDJU ENGLEZA I TALIJANA NA MALTI

Još prije početka abesinskog rata talijanska štampa je nekoliko puta zestoko kritizirala britansku upravu na Malti. Spor radi Malte bio je prvi znak promijenjenih odnosa između Velike Britanije i Italije. Pašizam je poveo altematsku kampanju za talijanizaciju Malte, koja je bila otvoreno irendentskička. Britanski državnici odgovorili su najprije suspendiranjem, a kasnije ukidanjem poslije rata danog ustava te uspostavom Malte u položaju krunske kolonije. Dostokra je slijedila naredba guvernera Malte, kojom je talijanski jezik isključen iz uporabe u školama i državnim uređima, pa čak u narodu, gdje je po davnj tradiciji uživao prvenstvo. Engleski i malteški postali su dva službena jezika. Danas, kad su britansko-talijanski odnosi tako napeti i kad Italija utvrdjuje Pantelleriu, što je upereno u prvom redu protiv Malte kao britanske tvrđave, malteško je pitanje još jednom na dnevnom redu, te mu «Times» posvećuje opširan prikaz. Malta sa 316 četvornih kilometara i 250.000 stanovnika, ovilsa je i ovils ekonomski od pomoći iz vana. Britanci, utvrdivši Maltu kao svoju glavnu pomorsku bazu u Sredozemnom moru, dali su mogućnost Maltezanima, da podignu svoj standard života i da, kao britanski državljani, nadju zaposlenje diljem britanskog imperija».

Britanska mornarica u lucl la Valletta glavni je kupac robe malteških trgovaca, te samo zbog britanske flote godišnji uvoz u Maltu dosize svotu od 4 milijuna funti šterlinga. Izvoz je narpolni slab, tek 200.000 funti godišnje. Porezni šaraf veoma blago. Britanske vlasti su nesumnjivo namjerno nastojale, da ekonomskim probitima steknu simpatije Maltezana. Sto im je uspjelo.

Malta nije veoma uzemljena zbog namjere Mussolinija, da utvrdi susjedni otko Pantelleriu, a već je odavna zaboravila na d'Annunzijevu riječ, koljima je ciljao na Veliku Britaniju, da nije više otok, nego jedna infekcija, koju treba izlijeciti. Jedino nemirno more ruši mir otoka. Još početkom 1839 konstatirano je, da talijanski jezik ne govori više od jedne desetine puštanstva, a niti jedna desetina glatko i ispravno. Malteški jezik potječe od feničko-arapskog. Danas su Maltežani i «Britanci mnogo bliži jedni drugima, nego su bili prije. Dok nijesu sredene nedavne odredbe, u državnim dnevnicima skolama bio je talijanski nastavni jezik, a isto tako i u sudovima. Imenovano je povjerenstvo sa zadacim, da prevede sa talijanskog na engleski i malteški jezik zakone Malte. Na sveznjistu gdje je također nastavni jezik bio talijanski, uvedeni su engleski i malteški. Jedino ce crkva i dalje zadržati talijanski kao službeni jezik.

Talijanska kolonija na Malti, općenito uzevši, radnija je, mirna i uzorna. No u posljednjih deset godina pojačana je talijanska propaganda pod lozinkom «mare nostrum».

Talijani su poceli prikazivati velik interes za povijest Malte. Tako je koncem 1929 bio pokrenut u Rimu tromjesečni «Arhivo storico di Malta», koji uređuju prijatelji malteških nacionalista. U ljeću 1936 je pak osnovano u Rimu društvo «Regia deputazione di storia di Malta», čiji je pokrovitelj talijanski kralj. Tu se govori o odnosima Malte sa drugim talijanskim krajevima. U La Valletti je pak bio osnovan talijanski «Institut kulture». Glavna je zadaca Malte međutim uvijek očita. Ona je obrambenog karaktera.

NOVE SOLE IN NJHOVA UREĐITEV.

Trst, aprila. — (Agris). — Kakor je znuno so po vsej naši deželi zgradili mnogo leplj šolskih zgradb, kjer jih niho ilo, pokazalo pa so tudi stare popolnoma predehali. Nove zgradbe odokrajajo vse predpisom in kažejo na znanj, kakor tudi na znotraj veliko skrbnost v gradnji in izdelavi. Vse so zgrajene iz najtrdnjega materijala. Le malo je izjem, in te leže večinoma u oddjnih in nevadnih krajihi. Kar je pa najbolj važno in je treba povdariti je to, da so tudi kleti sol urejene tako, da bi lahko služile tudi bonicam. Zlasti operacijskim dvoranam. Ponekod so celo monitirane priprave za kuhinje in slizno.

Fašistička internacionalna

Kako javlja agencija Stefani, nacionalni kalendar ustanovljen uredibom generala Frana, a koji ce vridjeti od 1. srpnja o. g. medija ostalih danima koji ce se slaviti u španjolskoj zadnji dan pohoda na Rim i isto ostale naka fašističke svećane datume

ni Austrija ni štati od Balkana.

Frana: A da još pite?

Jurina: Piše da ti Nimcon gre dosta slabu, kad je drugen svitlo počelo hoditi malo bolje i da je nika druga os, nika os ka se zove London-Pariz čuda jača ud une prve i da bi niki štati od Balkana stili jopet da se raskracuju od une prve ferate i da se ukrcaju u drugu, ka ima bolju os.

Frana: Ma si vidlja, to su ti stvari ud importance, drugate nego moja štaticna. Ca ce reci zanti ingleski, kako tvoj Tone!

Jurina: Tako ti je, brat moj mili, čovk ti vajja koliko jeziki zna.

Salamanca, 26 aprila. General Franco je danes izdal odlok, z katerim se vsvoja na vsem španskem ozemlju, ki je pod njegovo oblastju, obvezen fašistički pozdrav z dnem roka. S fašističnim pozdravom najraje odslej posredovati vojaki, pa tudi civilisti.

MALE VESTI

— No pasaran (Neće proći) zove se najnovija knjiga američkog književnika Uptona Sinclaira. Događaj se odvija u Španiji. «No pasaran» je lozinka boraca madridske vlade.

— Na talijanskom brodu »Alberoni« koji je usidren u luci Massali (Egripte) došlo je do strahovite eksplozije. Brod je prevozio municiju.

— Jugoslavenski poslanik u Rimu Jovan Dučić primljen je od grofa Ciana koji mu je saopćio rezultate sastanka sa austrijskim kancelarom u Veneciji.

— Mussolinija je general Goering odlikovao s time da ga je proglasio počasnim njemačkim pilotom.

— V maircu je padio u Abesiniji 81 oficirjev in vojakov. V policijskih akcijama je pao 4 oficirja, 2 podoficirja in 1 vojak. Uradni porodici pripadaju da so ti padli »y gorbi« za zadnjih ostanke banditova. Od 1. januarja 1935 je padlo 3632 Italijanov.

— Italija utrjuje v Sredozemnem morju med Italijanskim obalo in Korsiko otoke Monte Cristo, Giglio in Ghanutri.

— Mussolini je posebno odlikoval svojega sina Bruna z broncasto medaljo za junštva v vshodni Afriki, »ki so v očeh Italije že živae.

— V vzhodni Afriki bo do deželne dobe kontaktnih 3440 km novih in deloma asfaltnih cest. S tem bodo zagotovljene vse glavne zveze in promet tudi v dežju.

— Italijanska kinoprodukcija podjetja so sklenila posebno pogodbo z družbo Balt-film. Po tej pogodbi bodo italijanska podjetja dobavljala filme, ki se bodo predvajali v Baltijskih državah. Poseben dogovor je tudi sklenjen za zamenjavo kulturnih filmov. Predvsem pride tu v poštev znano podjetje »Luce«.

— Po poročilu poljedelskega ministra, bo poljedelska bitka za avtoriteto končana v letu 1936. Tedaj bo imela Italija toliko silosov (posebno priprave za shrambo žita), da bo lahko spravila vanje 20 milijonov kv. žita.

— V Trzinu je dosegel nov hidroplan, ki je bil zgrajen v tržiških delavnicah, 4663 m višine z 10 tonami tovara, ter s tem nov svetovni rekord.

— »Una lira per abitanti« — ena lira od prebivalca! Pod tem geslom se vrši po Italiji velika propaganda za borbo proti tuberkulozi. »Bifko« vodi znana Duchessa d'Aosta.

— Italijanski kralj je ta mesec z velikimi slavnostmi izročil letalskim eskadrilijam nove zastave. Med njimi sta vlogi v vojni izšla zanimiva knjiga ki joj je spisal Giovanni Quarantotto pod naslovom »Un arcangelo d'istria: Giuseppe Piccola« (Ed. Zanichelli, Bologna, 4 L.). Pisce hoče dokazati, da so ti kralji Italijanski in dokazuje to s tem, češ, da je Italija iz teh krajev celo kraljevala moze, ki so učili v Italiji italijanski jezik. Kot primer navaja Piccolo.

— Narodni front (Fronte popolare) stvaraju njemački in talijanski fašisti. Tako je baren izjavio predsednik Saveza industrijskih radnikov u Italiji vode njemačkog fronta rada dra Leya. On je v pozdravnem govoru rekao da je front pravi narodni front, a svi ostali Narodni frontovi (Francuska, Španja) da nisu narodni.

— Evropske države in aneksija Abesinije. Po poročilih angleških listov ni samo Anglija, marveč tudi ostale države članice Društva narodov, postavljale pred vprašanje glede aneksije Abesinije, katero je priznala naša država. Ni izključeno, da se bo obravnavalo abesinsko vprašanje že na izrednem zasedanju Društva narodov, ki bo 20. majna.

— Italija je za sedam mesecev uvezla 591 hiljadu tona pšenice. Prema podacima Medunarodnog poljoprivrednog instituta u Rimu, Italija je u februaru o. g. uvezla iz inostranstva 174.000 tona pšenice, prena 29.400 tona u mesecu februaru 1936. Za sedam meseci, do kraja februara o. g., Italija je ukupno uvezla 691 hiljadu tona pšenice, prena 190.200 tona za isto vrijeme in prošlog godini. Ovo je prvi put u ovol godini da Italija objavljuje službene podatke o svome uvazu pšenice.

— Talijanska štampa očekuje da će se na izvanrednom zasjedanju Društva naroda konačno likvidirati sa abesinskim pitanjem i naći neka procedura koja će udovoljiti Italiji da bi ona mogla postati posmatračica na sjednici skupštine.

— Osnivanje akcionog društva za unapredjenje talijansko-jugoslavenske trgovine. Rimska »Agencia economica« donosi vijest da je u Rimu osnovano akcionarsko društvo »Italo-Jugo« za unapredjenje vanjske trgovine izmedju Jugoslavije i Italije. Osnovni kapital društva iznosi 60 hiljada lita. Za predsjednika društva izabran je markiz Gonzaga.

— Podnožeje Aksumskog obeliska doopremljeno u Rim. U Napulju je jednim brodom iz istočne Afrike stiglo podnožeje obeliska iz Aksuma, koji Talijani dopremaju u Rim kao znak pobjede nad Abesinijom i stvaranja imperija. Baza obeliska je ukrcana na posebni vagon i otpremljena u Rim, gdje će biti cijeli obelisk opet postavljen.

— Talijanski ministar vanjskih poslova Arif Ciano odlazio je svoj posjet Ankari tek na jesen ove godine.

VAŽNIJI ČLANCI U „ISTRI“

od početka izlaženja do konca 1936 god.

(Nastavak iz uskršnje broja)

SKOLA I CRKVA

AGIS — Italijanski duhovniki v slovenskih župnijah 2-34, Barbarska vzgoja naše mladine 25-36. Za ojačanje Italijanizacije naše mladine 27-36, »Italia Redentae« v Jul. K. v 1934 letu 34-36, Tečaj »I. R.« za analifabete 37-36.

BELANIC ANTE — Nad grobom popt Mate Oršića 46-36.

CAR EMIN VIKTOR — Rijski biskup Santini 12-34, August Rajčić 26-36.

CERMELLI DR. LAVO — Baltijski škof 36-33, Ob novem učenem načrtu za srednje šole v Italiji 27-36, Novo delovno polje »Italia Redentae« 19-36, Konec slovenskega konvikta v Gorici in hrvatskega v Pazinu 42-36, Metode in sredstva »Italia Redentae« 39-36.

KRMPOTIČ JOSIP — Akcija za osnivanje hrvatske gimnazije v Pull 14-36.

MATTIĆ-RONJGOV IVAN — Par uspomena na pok. prof. Matka Mandiča 19-36.

MIHOVILOVIĆ IVE — Uz knjigu Frana Barbalica 19-31, Zašto je dr. Sedej ostupio 20-31, Kakovog je naslednika dobio nadbiskup Sedej 21-31, Crkva u Juljskoj K. i talijanski jedinstvo 1-34, Fašizam i pravoslavna crkva na Dodekanazu 6-34.

PERUŠKO TONE — Itala Redenta 22-34, Iza »Italia Redentae« dolazi »Bento Falna« 23-34, Misliški jubilej Josipa Grašića 3-36, Rijski škof nije kršćanin 49-36.

RADETIĆ ERNEST — Biskup Juraj Dobrila 4-31.

SALVEMINI GAETANO — Crkva i narodne manjine u Italiji 23-33.

SPINČIĆ VJEKOSLAV — Vatikan radi ruku o ruku s Mussolinijem 8-33.

SEPIĆ VINKO — Kratak dodatak članku o češkim svećenicima u Istri 11-31.

STANJEK DR. VLADO — Kako je Cagni deponirao biskupa Mahniča 18-32.

ZIBERNA JOSKO — Vatikan in Jugoslovanji v Juljski Krajini 15-35.

* — Krv nije voda — Poslanica dra Ante Bauera 3-31, Stanje Crkve u Istri 10-31, Fašistička škola iznakaazuje dušu naše djece 24-31, Fašistička škola u Italiji 1-32, Uzbunana asimilacija kroz školu 3-32, Fašistička škola u J. K. 45-32, Škola u J. K. 4-33, Škola u J. K. i asimilacija 5-33, Vatikan i manjine 8-33, Jugoslovi učiteljsko i J. K. 9-33, Katoička crkva i Slavuni u J. K. 10-33, Dokumenti — Papa Pio XI. o tal. nac. ideji 12-33, Talijanska škola u J. K. 33-33, Kako su bili potjerani naši svećenici iz Lošinja 35-33, Katolički kongres u Beču i naša manjina 38-33, Religija i materinski jezik 41-33, Imfamn napadaj »Piccola« na naše sveštenstvo 49-33, Čast starim riječanicima (J. p.) 12-34, Fašizam protiv pravoslavne crkve u Italiji 48-34, Italijanske šole v Jugoslaviji in jugoslavanske šole v Italiji 32-36, Naše učiteljice v Kopru 41-36.

ANTIFAŠIZAM

ČOK STANKO — Talijanski antifaziizam je vijesnik nacionalne slobode J. Krajine 9-36.

FERRERO GUGLIELMO — Može li komunistam u Italiji uspjeli 14-36.

LUSSU EMILIO: Majmunci fašističke legije 50-33.

MIHOVILOVIĆ IVE — Antifašisti se ozbiljno spremaju.

MONTANARI DINO — Specijalni tribunali 11, 12, 13, 23-33.

PERUŠKO TONE — Akcija talijanskih antifastišta 50-35, Naša omladina i svjetski omladinski kongres u Zenevi 25-36.

ROJNIĆ MATKO — K antifašizmu 5-33, Osnovno je antifašizam 11-33.

SALVEMINI GAETANO — Može li Italija zauzeti Abesiniju i da li bi imala korist od nje 8-30.

SEPIĆ DRAGOVAN — Gaetano Salvemini govori 17-32, Treves govori 30-32, Roselli govori 37-32, Filippo Turati 39-32, Antifašizam i Juljska Krajina 44-32, Antifašistička emigracija i Juljska Krajina 45-32.

STEFANIĆ NIKOLA — Ideološki profil Filipa Turatića 17-32.

* — Umro je Filippo Turati 14-32, O talijanski politički emigraciji 16-32, Umro je Claudio Treves 24-33, Fašizam i mučenstvo manjina 17-34, Talijanski antifašizam i Juljska Krajina 21-34.

— Giornalismo italiano in terra irredentae zove se knjiga fašiste Federica Perini-a u u njoj prikazuje novinstvo Dalmacije a i naših krajeva pod Italijom.

— Na jednu interpelaciju u britanskom Donjem domu, da li je talijansko-jugoslavenski sporazum protivan sredozemnoj politici Engleske, odgovorio je Eden da britanska vlada podržavaja sve sporazume koji doprinose dobrom odnosima izmedju pojedinih država.

POLITIKA UOPĆE

ALCESTE DE AMBRIS — Mussolini, D'Annunzio i Rijeka 3-32, Mussolini i Giolitti protiv D'Annunzia 12-34.

AGIS — Dalmacija hoće 3-34, Mussolini govori 25-34, Fašizam 33-34, Urbanac — Urbani 22-35.

BALABANOV ANGELICA — Suština i postanak fašizma 20-33.

BARTULOVIC NIKO — Današnje stanje akcije za »talijansku Dalmaciju« u Italiji 49-33.

CAR EMIN VIKTOR — Besmrtna knjiga 10-30.

CERMELLI DR. LAVO — Rasprava o Rapalski pogodbi v Rimski zbornici 20-31, Izgubljena vojna 15-33, Vprašanje Primorcev 48-34, O organizaciji narodno-obrambene dela 49-34, 12 novembra 40-36.

ČOK DR. IVAN MARIJA — Juljska Krajina u sklopu jadranskoga problema 39-33, Ob koncu leta 50-33.

FERRERO GUGLIELMO — Da li će fašizam doskora pasti 27-34, Italija u strahu 36-36.

FURLAN DR. BORIS — O fašizmu in demokraciji 1-34.

GERVAIS DRAGO — Politika sile 37-32.

GRABOR IVO — Paneuropa 15-35.

LEGHIS LINO — Imperijalizem in demokracija, etnicizam 40-34.

MAKAROVIĆ ADO — Politika v spremljanju slovenskih imen 40-33.

MIHOVILOVIĆ IVE — Narodni pritisk osvješuje se 7-32, Umberto Cagni 17-32, Italija u »Svjetskom ratu« 22-32, Neorovlonizam i Juljska Krajina 45-33, La porta orientale 2-34, Mussolinijev govor u Milanu 40-34, Mussolini i priznanje nacionalizeta 43-34, Imperijalizam bitnost fašizma 10-35, Koliko Italija troši za Talijane u inostranstvu 22-36, Abesinija i Juljska Krajina 25-36, Jugoslavija i fašistički imperijalizam 27-36, De Bono iznosi kako je 1932 spremano s Mussolinijem rat protiv Abesinije 49-36.

PAPINI-SFORZA — Talijanska svjedočanstva o D'Annunziu 12-34.

PERUŠKO TONE — Važan precedens 44-34, Rapalski ugovor 45-34, Američka akcija 11-36, Abesiniska i španjolska putovanja 34-36, Malta 37-36, Rino Alessi laže 44-36, Avangarda 47-36.

RADETIĆ ERNEST — Mali dokumenti 4-29, Dvanaestogodišnjica Danunziade 17-31.

RAGUSINI-RIGHI LIVIO — Politika di confine 1-29.

ROJNIĆ ANTE — Dug prema najbližjoj prošlosti 40-32, Najteže je bilo urediti granicu s Italijom 47-35.

ROJNIĆ MATKO — Četvorni pakt i mi 24-33, Sukob fašizma u Južnom Tirolu 27-33, Rapallo i Sforza 45-33.

ROUX GEORG — Kako se sprema omladina 11-32.

SFORZA CARLO — Italija i Jugoslavija 37-33, Kako je luka Baroš pripala Jugoslaviji 12-34, Italija i Jugoslavija 32-34.

TALJER DR. LOVRO — Ironija sudbine 12-34.

SPINČIĆ VJEKOSLAV — Zrta krvi 5-29.

SEPIĆ DRAGOVAN — Fašistički književnik otkriva fašizam 33-33, Krvavi trag Rima u Africi 30-33, Fašizam i njemački udar u Zenevi 43-33, Nepravedan ugovor 45-33, Fašizam i Malta 40-33.

VREČON DR. BRANKO — »Confine orientale« tudi naš problem 49-34, V znamenju imperijalistične funkcije 6-35, Italija, Nemeija in mi 11-36, Korporacija v imperijalistični funkciji fašizma 15-35, Kakor 1914 leta 14-36.

ZUCCON BLAZ — Sukob dviju rasa 51-32.

ZIBERNA JOSKO — To je fašizam 32-34, Iznazio Silone »Fascismuse« 3-35.

* — Tragedija Vladimira Gortana i drugova 4-29, Još o procesu Vlad. Gortana 5-29, Palo su dalje četiri glave: Bidovec, Miloš, Marušić i Valentić 9-30, Konfiriranici 10-30, Još o trčanskom procesu 10-30, Ececlenza Mandruzeo govori 4-32, Kako se sprema omladina u Italiji 10-32, Fašistička matematika (B. S.) 18-32, Kako je fašizam zauzeo Italiju 15-32, Malta i Juljska Krajina 20-32, Fašistička načela i asimilacija 38-32, Mussolini, Vatikan i manjine 42-33, Casopisje na Malti 60-33, Resanca prodira (G.) 3-34, Jadransko vprašanje (Šk.) 18-34, Naša zapadna narodna meja (vi) 15-35. Petar P-16.

NAŠA EMIGRACIJA

Nastavljamo sa objavljivanjem članaka ideološke naravi od naših titeljskih emigranata. Lojalno donosimo svo misljenje ako nisu lišne prirode, što smo već više puta podvukli na ovom mjestu.

Od jednog emigrantskog društva smo primili odgovor na naš članak »Jedno emigrantsko društvo«, jer se to društvo našlo našim napomenama pogodijem. Zahitjeva odlučno da njihov odgovor donosemo. U tom odgovoru napominje da je poznata rezolucija taglasana bez ijednog glasa protesta. U osam fakata tanosi historijatu spore u tom društvu između nekih članova i stime u vezi osnivanja drugog emigrantskog društva u tom mjestu. Budući da se tu iznose interne stvari jednog emigrantskog društva, da se spominju imena i da se citiraju neke stavke iz pisama i razgovora i obdštva, nismo u mogućnosti da taj članak objavimo bez pristanka trećih lica i Saveza koji se spominju u tom odgovoru.

Jer time bi prešli u lita i konkretna raspravljanja, što ne bi bilo ni u interesu emigracije ni u skladu sa tradicijom našega lista, koji nije nikada donosio lične polemike. A ošim toga mišljamo i da taj članak imali interes samo emigranti jednog mjesta, a list je glasilo cijele emigracije.

Današnji članak »Kuda srljamoe dolazi nam baš iz redova članstva toga društva, pa ga donosimo vrlo rado baš zato što stvari tretira principijalno i ne lično. Na nekim mjestima samo ispuštali par rečenica samo zato da nobi članak dobio tu ličnu polemičku notu.« UREDNIŠTVO

U posljednje vrijeme štampaju se članici u »Istri« u vidu »ideološke borbe«.

Što se lo prali to članke viditi će da u našem pokretu nešta nedostaje i da nisu sve stvari na svoime mjestu. Očigledno, u pokretu pojauka su se neke stvari ne naučno ideološkim. Nisam protivan reformama u našem pokretu, naravno hoću da kašnjam ošim dobroanumirnim i korisnim po našim redova. Članici ideološke sadrženje objavljeni u »Istri« nisu na svoime mjestu jer su oni, po momo mišljenju, upereni protiv izvjesnih lica i organizacija našega pokreta. Sveko obježanje i slabljenje organizacija treba sprečijavati a lične ambicije pojedineca osuješiti.

Protivan sam uplitanju u lične osjećaje pojediniaca, njihovom kategorisanju i karakterisanju sa »emigrantima«. Svi smo li raznih čudi i pogleda, ali svi jedno mišljenje i jedno osjećanje, osjećanje u našem rodnom gradu i zavičaju.

Stoga je moje skromno mišljenje, da treba izbjegavati napadaje, a jako isto i osudijavaje, već ispuštijati slogu, bristvo i jedinstvo u našem redovima, a svakoga okoga, koji se tome ne bude prilagodija, pravoverenimo ukloniti, bez obzira na to, da li je on najposposobiliji medju naspobobilijima.

Naši zajednički ciljevi utvrđjeni su i prihvaćeni po svima nama još onoga dana kada smo napustili rodnu grupu, spasavajući goli život. Iluzorno je pokvatiati to pitanje kao što je iluzorna i svaka polemika o dobirim i lošim članovima. Svi smo mi dobri članovi našega pokreta a naši su nam ciljevi svevinja.

Sveko sumnjicijone treba iskorijeniti. Do toga neće i ne smije doći, pa makar došli i u upreva i oni »emigrantima«, tj. oni koji su uslijed vremenskog uticaja izgubili to ime. Ali sam uvjeren, da je to nemoguće, jer i da su izgubili to ime, nisu izgubili ono što je najbitnije, a to je osjećaj za rodnom grupom i zavičajem.

Stoga sam načelno protivan da se ti ljudi, u koliko ih ima, zapostavljaju i brišu se naše sredine, pa makar da su izgubili i ono »emigrantske«, jer sam uvjeren da će oni, kada se to dođe vrijeme, dati sve ono od sebe što im je moguće i zašto su posebni.

Još nam je u sjećanju da se, prije nekoliko decenija, kad smo živjeli pod Austrijom, nije nitko ko si i što si, već se je od svakoga tražilo da izade od sebe sve ono zašto je sposoban i što moće. Zato je onda medju nama vladala savršena harmonija i sloga da je svo što nevažilo u moru našeg pokreta ginulo. Taj duh treba probuditi medju nama u emigraciji, jer bez toga ne pomauži ni roženice ni mih.

Zato, braćo, ne srljamio tama gdje nam mjesto nije, nego budimo objektivni pri danivanju svoga suda i izbjegavamo sukobe, zlobu i zavist prema svima, našem samiljaju, bez obzira na njegovu poziv i položaj. A. M.

KUDA SRLJAMO ?

U posljednje vrijeme štampaju se članici u »Istri« u vidu »ideološke borbe«.

Što se lo prali to članke viditi će da u našem pokretu nešta nedostaje i da nisu sve stvari na svoime mjestu. Očigledno, u pokretu pojauka su se neke stvari ne naučno ideološkim. Nisam protivan reformama u našem pokretu, naravno hoću da kašnjam ošim dobroanumirnim i korisnim po našim redova. Članici ideološke sadrženje objavljeni u »Istri« nisu na svoime mjestu jer su oni, po momo mišljenju, upereni protiv izvjesnih lica i organizacija našega pokreta. Sveko obježanje i slabljenje organizacija treba sprečijavati a lične ambicije pojedineca osuješiti.

Protivan sam uplitanju u lične osjećaje pojediniaca, njihovom kategorisanju i karakterisanju sa »emigrantima«. Svi smo li raznih čudi i pogleda, ali svi jedno mišljenje i jedno osjećanje, osjećanje u našem rodnom gradu i zavičaju.

Stoga je moje skromno mišljenje, da treba izbjegavati napadaje, a jako isto i osudijavaje, već ispuštijati slogu, bristvo i jedinstvo u našem redovima, a svakoga okoga, koji se tome ne bude prilagodija, pravoverenimo ukloniti, bez obzira na to, da li je on najposposobiliji medju naspobobilijima.

Naši zajednički ciljevi utvrđjeni su i prihvaćeni po svima nama još onoga dana kada smo napustili rodnu grupu, spasavajući goli život. Iluzorno je pokvatiati to pitanje kao što je iluzorna i svaka polemika o dobirim i lošim članovima. Svi smo mi dobri članovi našega pokreta a naši su nam ciljevi svevinja.

Sveko sumnjicijone treba iskorijeniti. Do toga neće i ne smije doći, pa makar došli i u upreva i oni »emigrantima«, tj. oni koji su uslijed vremenskog uticaja izgubili to ime. Ali sam uvjeren, da je to nemoguće, jer i da su izgubili to ime, nisu izgubili ono što je najbitnije, a to je osjećaj za rodnom grupom i zavičajem.

Stoga sam načelno protivan da se ti ljudi, u koliko ih ima, zapostavljaju i brišu se naše sredine, pa makar da su izgubili i ono »emigrantske«, jer sam uvjeren da će oni, kada se to dođe vrijeme, dati sve ono od sebe što im je moguće i zašto su posebni.

Još nam je u sjećanju da se, prije nekoliko decenija, kad smo živjeli pod Austrijom, nije nitko ko si i što si, već se je od svakoga tražilo da izade od sebe sve ono zašto je sposoban i što moće. Zato je onda medju nama vladala savršena harmonija i sloga da je svo što nevažilo u moru našeg pokreta ginulo. Taj duh treba probuditi medju nama u emigraciji, jer bez toga ne pomauži ni roženice ni mih.

Zato, braćo, ne srljamio tama gdje nam mjesto nije, nego budimo objektivni pri danivanju svoga suda i izbjegavamo sukobe, zlobu i zavist prema svima, našem samiljaju, bez obzira na njegovu poziv i položaj. A. M.

Nemci u Jugoslaviji

Nedavno je imela osrednja organizacija Nemcev v Jugoslaviji. Schwäbisch-deutscher Kulturbund. svoj občni zbor, na katerem so bile podane med drugim zanimlive številke iz delovanja omenjene manjšinske organizacije. V letu 1936 je imel Kulturbund 210 podružnic (leta 1932 imalo 82!). V »zadnjih« petih letih se je učlanilo novih 62.000 članov. Nadležje ima Kulturbund 44 mladinskih in 142 športnih odsekov (leta 1932. samo-18 omladinskih in 7 športnih odsekov). Knjižnica upravlja skupno 140. od teli eno v Sloveniji.

A Nemci v prijateljski Italiji...

DROBNE VESTI IZ NAŠE DEŽELE

— Društvo »Italia Redenta« za Istru darovalo je talijanski prijestolonasljednik skupljeni dar za lutriju koju tu društvo privlače.

— Komandantu mjesta u Zadru, pukovniku Eposita predao je jugoslavenski konzulat orden Svetog Save III. stepena, kojim ga je odlikovao Nj. K. V. knez Pavle.

— Grom je udario u Baila Tomu Ivanovog, starog 45 godina, iz Arbanaša kod Zadra. Baila se nalazio u polju kada ga je ojednom zahvatilo plamen. Pao je onesvješten. Kasnije ga je našla jedna mlakarica. Bio je prenesen u bolnicu u postaji, nada da će preživjeti.

— V bližini Osliava se je štrim kmečkim ljudem pri delu na polju pripela huda nesreća. Kmet Josip Pintar je z motiko zadel na granato, ki je ležala tik pod rušo, ki jo je odkopal. Stara zarjavela gramata je eksplozirala in ranila moža ter Stanišlava Pintarja, Ladislava Mikluža, in Srečka Mikluža, ki so bili vsi tam v bližini. Vsi so bili teško ranjeni in so jih morali prepeljati v goriško bolnico.

— V svrhu otkrepite istrskega kmečkoga gospodarstva, je določila »Generalna direkcija hranilnic in posojilnic« v Rimu 35 milijonov za posojila istrskim občinam. Posojilo se bo plačevalo v obrokih 35 let z obrestmi po 5 in pol od sto. To vsoto so določili po tem, ko so po posebnih anketi, ki jo je izvršili njihovi delegati, spoznali izredno težak položaj istrske vasi.

— Francu Bizjaku v Postoini je požar uničil okoli 100 kv. sena in drugega ter mu povzročil za 20.000 lra škodo.

— Radi prekasa meje se v Prvačini zaprl 26 L. Alfredda Gorjapa in 23 L. Cirila Beltrama. Oba sta zbežala čez mejo in sta se s tem izognila vojaški obvezi ob času absentske vojne ter pridetja zato pred voljoso sodišče.

— Josip Stanič iz Brestice pri Opatjensku, star 81 let je bil obsojen na 3000 lra, ker so našli pri njem v hiši municijo.

— »Generalna zavarovalnica« (Assicurazioni generali) v Trstu je darovala 300.000 lra za gradnjo fašističnega doma in 50.000 lra za otroško kolonijo v Gradcu, v počastitev rojstva prestolonaslednikovice sina.

— V marcu se je rodilo v Trstu 342 (269 v februarju), v provinci 101 (169), skupaj 533 (438). Umrlo pa jih je v Trstu 392 (330), v provinci 111 (93), skupaj 403 (423).

— Iz Istre sta pisali dve bahli generala Francu, ga pozdravili in mu čestitali k uspehom. Prošli sta ga tudi za sliko ki jim jo je poslal.

— Josipu Srebrničju iz Solkana je zažgal ponosi neki pijanec, ki je prišel spat senik in mu s tem prizadejal precejšnjo škodo.

— V Dutovljah so 21. aprila s čermonijami blagoslovili novo fašistični dom.

— Radi utaje denarja in ponoverbe okrog 337.000 lra, je bil obsojen Nino Corsantini rodom iz Sicilije na 7 let in 4 mesece zapora, 18.000 lra globe in izgubo vseh pravice. Omenjeni je bil blagajnik fašistične bojne organizacije v Soči pri Gorici. Dožet je vsote pa je zapravl se v letih 1933-37 207.000 lra, ki jih je zadel v loteriji.

— Ivan Trdošlavč iz Plominu dobio je od Mussolinija nagrado od 600 lra radi plodnosti in braku.

— Italijani bodo zgradili v Jugoslaviji tovarno avtomobilov, v Beogradu pa bameravajo Italijani ustanovili svojo banko.

— Radnici Marko Kos in Karlo Stefančič iz Vršnjaštine ranjeni su u Pull od eksplozije pilna.

— U Istru je dopremjeno nekoliko magariaca plemenite pasmine iz Ferrare, kako bi se popravila rasa istarskih magariaca.

— Zanimalje iz Sušaka priredljaju dvodnevno putovanje autobusima u Mletke.

— Velika talijanska brodogradilista biti će breva novom zakonu stavljena pod nadzor države. Ovo poduzeta mora biti nopolovnu svojih dionica predati državi. Ove intere sprovesti će se u mikroza vrijeme. Ovo se naročito tiče oba brodogradilista u Genovi »Ansaldo« i »Oldero« kao i brodogradilista »Cantiere Riuniti« u Trstu.

— Italijansko prsilno notranje posojilo na nepremetnine u višini 5 posto vrednosti imetja bo primelo, kot računavo, osem do deset milijard lra.

KONCERT DRUŠTVA »TABOR« V LJUBLJANI

ki se je vršil 10 aprila v dvorani Trgovskega doma v Ljubljani in katerega je vodil novo društveni pevovalca rojak Rado Simončič je bil sicer slabo obiskan. Ta nedostatak je treba predvsem pripisati manjznosti koncertov v tej sezoni. Izvajal je obsegal 14 točk; 11 jih je izvajal mešan zbor »Tabora«, tri so odpele na konservatoristu. Doinčarje. Zbor je zapel lepo in ubrano vse pesmi, med katerimi so bile tri Vodopivčeve in tri Terčeljeve, posebno lepo in prirsčno je bil podal Terčeljevo »Naše gorice«, ki je zajela vse poslušalce. Z »Našimi goricami« je bil zaključen koncertal večer. (Agis).

NAŠA KULTURNA KRONIKA

ŠESTDESETLETNICA PISATELJA DRA LOJZETA KRAIGHERA

Ljubljana, 22 aprila 1937. (Agis). Danes praznuje svoj šestdeseti rojstni dan naš rojak, slovenski pisatelj dr. Lojze Kraigher. Jublanti izhaja iz znane Kraigherjeve družine iz Postojne, kjer se je rodil. Gimnazijo je študiral v Novem mestu in v Ljubljani, medicino na Dunaju, kjer je leta 1903 položil doktorat vsega zdravilstva. Ko je opravil kot sekundarni ljubljanske splošne bolnice zdravniško prakso je služboval kot zdravnik v Bovecu, pri Sv. Trojici v Slovenskih Gorah in v Ljubljani, po prevaru pa je bil dve leti upravnik državne bolnice ljubljanske. Leta 1922 je nadaljeval študije v Monakovem kjer se je specializiral za zobozdravstva, a leta 1923 se je preselil v Gorico in odprl tam zobozdravniško ambulanco. Od leta 1929 dalje je stalno v Ljubljani.

Prvotno je pisal krajše sestavke, ki jih je objavjal kot foljone v »Slovenskem Narodu«, pisal je tudi za »Slovenske« ter v »Ljubljanski Zvon« pod psevdonimom Emil Palunko in Alojzij Poljak. Pozneje se je oglašal v »Slovanu« in goriškem »Našem glas«, bil je po prevaru tudi sodrudenik Medicinskega vestnika ljubljanske medicinske fakultete, v zadnjih letih pa tudi »Književnosti« in »Sodobnosti«. S pokojnim Ivanom Cankarjem ga je vezalo intimo prijateljstvo, dasi sta v pisateljevanju hodila različna pota. Ob Cankarjevi smrti je jublanti napisal nekrolg za »Ljubljanski Zvon«, nekaj njegovih pisem je objavil v »Cankarjevem Zborniku« ter posvetil Cankarjevemu spominu svoj prispevek v »Ljubljanskem Zvonu« »Ob sedminke«.

Prvo njegovo večje delo je izšlo leta 1911, in sicer drama »Školjka«, ki je imela takrat velik uspeh na ljubljanskem in zagrebškem gledališkem odru, drugo njegovo dramsko delo — je »Umetnikova trilogija« — tri drame, posvečene spominu Ivana Cankarja, ki je izšla v Ljubljani leta 1919, tretja drama je tudejanka »Na roni«, ki sestane živce, ki je izšla leta 1929.

V prozi ima več del, najvažnejše med njimi je roman v dveh delih »Kontrolor škrobare«, ki je izšel ob začetku svetovne vojne; v njem je pisatelj zajel in opisal slovensko inteligenco in ožigosal tedanje razmere ob slovenski narodnostni meji na Štajerskem.

NAJNOVEJŠA SLOVENSKA DRAMA »MED ŠTIRMI STENAMI«, DELO NAŠEGA ROJAKA IVA BRNIČA

Ljubljana, aprila 1937. (Agis). Ivo Brnič je sicer še mlad, saj šteje komaj 25 let, a vendar je njegovo ime med čitatelje ljubljanskega publiko že dobro znano. Prvotno je pisal za ljubljanski mesečnik »Književnost« pesmi socialnega značaja; v tem listu je objavljial tudi krajše prispevke v prozi. V »Ljubljanskem Zvonu« pa je objavljial pod psevdonimom »Bič« razne kritike in knjižna poročila, posebno se je uveljavil s številnimi esaji, ki jih je objavil v istem mesečniku. Pred kratkim se je predstavil s svojim dramskim prvencem »Med štirimi stenami«, dramo, ki so jo izvajali v ljubljanskem gledališču in ki je med ljubljansko kritiko zadel na pozitivno oceno. Pa tudi zagrebške »Novosti« so ob premieri tega dela zabeležile Brničev uspeh in izrazile željo, da bi jo predvajalo tudi zagrebško gledališče.

Ivo Brnič je po očetu Istran, mati pa je bila iz znane Kraigherove rodbine v Postoini. Gimnazijo je študiral v Ljubljani, slavistiko v Ljubljani in Zagrebu in je diplomiral že pred dvema leti.

Našemu mlademu rojaku in nadarjenemu pisatelju želimo kar največ uspeha pri nadaljnem udejstvovanju na literarnem polju.

SEDMA ŠTEVILKA »NAŠEGA RODA«

Sedma številka »Našega roda« je izšla s sledečo vsebino:

Danica Gruden: Matil. Gould-Debenack: Starka. O. Hudaes: Ubežnik. Anton Ingolič: Korenov Lovz. Davorin Ravljen: Arabška, tatarska, tumulška. Cielbanov: Rudi. J. Ribičič: Maminu dušica. Kliford: Vojta. Cv. in mir. Ruža L. Petelinova: Materi. Cv. Golari: Divji žarjavi. M. Kuničič: Ena, dve... M. Kuničič: Pomniki na čast. — Sudec in zebelniki. Dogodovščine Pepčka rokodelca. Malena ženica.

Doma in po svetu: Cerkevica sv. Duha pri Zidanem mostu (Sušter VI.); Na pomladanskem sejnu (Jože Zupačič); Razgovor o netopirju (A. Skuli); Drobne zanimivosti: Za male gospodarje; Za male gospodinjice; Spominski dnevi. Mladina piše: Uganki. V bogato ilustrirani številki so zastopane tile ilustratorji: Saša Samel, Ljubo Ravnikar, Fr. Uršič, Milko Bambič, Maksim Caspari, Traintkova, Fran Mihelič in drugi.

Kljub temu, da je izšel v najbolj razburkanih časih, ki so bili za slovensko literaturo in za literaturo sploh najnepovoljnejši, je vzbudil ta Kraigherjev roman veliko pozornost. Tedanja slovenska kritika ga je povoljno ocenila in če bi bil Kraigher to svoje delo v nekaterih podrobnostih temeljiteje obdelal in izpopolnil bi bil »Kontrolor škrobare« brez dvoma med najboljšimi slovenskimi romani. Da je pa vzbudil pozornost tudi izven naših meja dokazuje češki prevod, ki je izšel leta 1928 v Olomoucu. V romanu »Mlada ljubica«, ki ga je objavjal v odlomkih v »Ljubljanskem Zvonu« pa je ožigosal nemškutarsko nastrojenje tedanje Ljubljane. Dalje je napisal mnogo novel, med njimi naj omenimo novelo »Ira«, ki jo je napisal za »Ljubljanski Zvon« leta 1901 in »Peter Drožeg«, ki jo je objavil leta 1916 v »Slovanu«. Zadnja leta je manj objavjal, le nekajkrat se je oglašal v novo se porajajočih revljah. Leta 1934 je prinesla »Književnost« odlomek iz daljšega romana »Na rivi«, leta 1935 pa »Sodobnost« poglavje iz povesti »Krista Alba« in »Krvave rože«, kar dokazuje, da ima jublanti poleg pripravljene zbirke novel — ki so bile deloma že objavljene, deloma še ne — tudi več daljših del v rokopisu, ki niso bila še obelodanjena.

Kraigher je bil sicer pripradnik moderne, toda hodil je čisto svoja, naturalistično poudarjena pota; tako je dosegel naturalizem v njem, poleg Govekarja in Sorlija, našega najizrazitijega zastopnika. Od ostalih pa se je razlikoval v tem, da je gledal na življenje in ga opazoval popolnoma stvarno in je z odnositveno elastičnostjo in s posebno množnostjo upodabljanja, a tudi z brezobzirno iskrenostjo slikal ljudi iz vsakdanjega življenja. V tem pogledu je žel tudi priznanek pok. Ivana Cankarja. — Omenimo naj še, da je dr. Lojze Kraigher eden izmed četvorice zastopnikov zdravniškega stanu v slovenskem slovestvu (od teh sta dva naša, poleg jublanta tudi dr. Magajna).

Jublanti želimo, da bi še nadalje uspešno prispeval k slovenskemu slovestvu predvsem pa možnost, da bi svoja še neobjavljena dela v najkrajšem času predstavil slovenski javnosti! — K ostalemu slovenskemu narodu se pridružujemo tudi mi s čestitkami!

SLAVKO ZLATIČ POSTAO GRADSKIM KAPELKINOM U SUŠAKU

Bivši zborovodja pjevačkog zbora »Istra« u Zagrebu g. Slavko Zlatič postao je gradskim kapelkinom u Sušaku. Povodom njegovog imenovanja piše suškini dnevnik »Primorske novine« opširni članak (skoro cijeli stupac) o Slavku Zlatiču. Između ostaloga kaže se u tom članku i ovo:

»U ovom kompozitorskom radu g. Zlatič se bavi naročito obradom primorsko-istarskih motiva, te su nekoje njegove kompozicije davala i razna naša pjevačka društva. Od drugih njegovih kompozicija poznati su njegov »Balun«, istarski narodni pjes, koji je izvela Matica hrvatskih kazališnih dobrovoljaca iz Zagreba na prošlogodišnjoj Olimpijadi u Berlinu, gdje su taj rad i izvodba odlično ocijenjeni i nagradjeni. Tako isto davno se na prošlogodišnjoj Olimpijadi u Berlinu i njegov »Istarski pjes« koji je izvodila gljica Nevoćka Perko i odujela prvu nagradu u pjesnoj grupi u kojoj su učestvovali predstavnici 53 naroda iz svih krajeva svijeta. Nekoje njegove kompozicije izvodilo je i zagrebačko »Kolo« na festu i vau Kluba hrvatskih kompozitora. U Sušaku je g. Zlatič također dionio poznat, jer je u novembru 1935 dirigirao koncertom pjevačkog zbora emigrantskoga društva »Istra« iz Zagreba, kojem je njegova kompozicija s primorsko-istarskim motivima. Kao gradski kapelkin u Sušaku g. Zlatič preuzima dužnost, da se stara za podizanje opće muzičke kulture u Sušaku i da vodi nekoje muzičke korporacije, da pružame vodjenje Gradske glazbe, orguljanje u župnoj crkvi i predavanje na Muzičkoj školi«.

GOSTOVANJE ANITE MEZETOVE V LJUBLJANI

V začetku meseca aprila je naša rojakinja, članica beogradske opere Anita Mezetova gostovala v ljubljanski operi, in sicer kot Miml v »Boheme«. Kritika je ta njen nastop zelo povoljno ocenila, je su na tom koncertu naročito zapazile njegove kompozicije s primorsko-istarskim motivima. Kao gradski kapelkin u Sušaku g. Zlatič preuzima dužnost, da se stara za podizanje opće muzičke kulture u Sušaku i da vodi nekoje muzičke korporacije, da pružame vodjenje Gradske glazbe, orguljanje u župnoj crkvi i predavanje na Muzičkoj školi«.

Vladimir Bartol v srpskom književnom glasniku »Srpski književni glasnik« je v prvi številki letošnjega letnika prinesel na uvodnem mestu v prevodu novelo Vladimira Bartola »Delika« s kosarore iz zbirke »Al Arak«, ki je izšla pri »Modri picke« v Ljubljani. (Agis).

»Novi ljudi« ANTE ĐUKIĆA U SLOVAČKOM PRIJEVOU. — Nitarski kraj donio je u svom broju od 18. IV. pjesmu Ante Đukića »Novi ljudi« iz njegove zbirke »Od osvitka do sutona« in prijevodu prof. Dr. Voltjeha Mierke.

UMRO JE BIVŠI TAJNIK KLUBA CIRILO-METODSKIH ŽIDARA GLUMAC DRAGUTIN FREUDENREICH



DRAGUTIN FREUDENREICH

U Zagrebu je umro glumac Dragutin Freudenreich, bivši tajnik Cirilo-Methodskih židara. Kada se zna koliko su dobra napravili Istri prije rata Cirilo-Methodski židari podupiranjem Istrana i propagandom za Istru, neće biti čudno da u ovom našem listu koji piše samo o nama u emigraciji i našem narodu dođe odama dužnu poštu pokojnom Freudenreichu.

Kada je 1894 osnovan u Zagrebu Klub Cirilo-Methodskih židara sa svrhom da pomaže i podupire Družbu Sv. Cirila i Metoda za Istru, pok. Freudenreich je bio klubiški tajnik. On je sa sveučilištarcima bio organizirao sakupljanje za Istru po zagrebčkim gostionicama i u svim plodonosnim akcijama za Družbu je bio prvi.

U »Malom Istraninu« iz 1933 čitamo u članku o četredesetogodišnjici Družbe Sv. Cirila i Metoda i ove rečke o pok. Freudenreichu iz pera Ernesta Radečića:

»Prije nekoliko dana sam zapao u donjoj Illici u jednu od onih starih gostionica u Zagrebu, u kojoj su nekada dobri građani s mnogo ljubavi punili škrabice »za hrvatske škole u Istri«. U njih sledio je mlao starić. Jedan od njih — rekoh mi — koji je s puno zanosno te škrabice postavljao. Glumac Dragutin Freudenreich. Sjedio k njemu i zamolio ga da mi priča o onim ljepim danima. Duša od čovjeka, umalo što ne zaplaka »Jadna naša Istra, što si smo sve za nju dali, što sve žrtvovali, samo da je spasimo sebi i rodu svome, a eto kud ode mlika naša...«

Slava prijatelju Istre, Dragutinu Freudenreichu!

PRIMORCI NA RAZSTAVI V JAKOPI-ČEVEM PAVILJONU

Na veliki splomadanski razstavi slovenske upodabljalice umetnosti u Jakopičevem paviljonu u Ljubljani bodo zastopani tudi tile naši rojaki-umetniki: Elda Piščančeva, Albert Sirk, Saša Sančel, Henrika Šantlova, France Gorša, Boris in Zdenko Kalin, Nikolaj Pirnat, Božidar Jakac in Avgusta Šantlova. — (Agis).

MIRKO POLIĆ DIRIGIRA V SOFIJI

Koncert jugoslavenske glazbe u Sofiji, ki ga je priredila sofijska filharmonija in kateremu su prisostvovali zastopniki kralja, vsi člani bolgarske vlade ter mnogobrojno drugo ugledno obsejanje je dirigirao naš rojak, direktor ljubljanske opere Mirko Polić. Program je obsegal med drugim i tude dela našega rojaka in komponista Bravničarja. — (Agis).

KONCERT KOMPOZICIJE DR. DANILA SVARE

Je bil izvajan 12 t. m. v veliki filharmonični dvorani u Ljubljani. Program je vseboval nekaj solo pevskih točak, med njimi tude pesem K. Široka: »Kako je bilo Tebi, Mariju takrat...«, klavirsko sonato in nekaž točk je izvajal godalni kvintet. — (Agis).

NAJNOVIJI BROJ »MALOG ISTRANINA«

Aprilski broj »Malog Istranina« izšao je sa slijedećim sadržajem: Ernest Radečić: Doživljaj u zvoniku, Brankov Fušić: Za kruh, Šime Fušić: Vranča, Narodna: Čovjek i zniža, Klok i Flok, Dječije novine. Zdravije. Naši mladi saradnici, Razno, Malo razno, Zabavni kutić itd.

VLADIMIR BARTOL V SRPSKOM KNJIŽEVNOM GLASNIKU

»Srpski književni glasnik« je v prvi številki letošnjega letnika prinesel na uvodnem mestu v prevodu novelo Vladimira Bartola »Delika« s kosarore iz zbirke »Al Arak«, ki je izšla pri »Modri picke« v Ljubljani. (Agis).

»NOVI LJUDI« ANTE ĐUKIĆA U SLOVAČKOM PRIJEVOU

Nitarski kraj donio je u svom broju od 18. IV. pjesmu Ante Đukića »Novi ljudi« iz njegove zbirke »Od osvitka do sutona« in prijevodu prof. Dr. Voltjeha Mierke.

